Interfederaal Actieplan tegen discriminatie en geweld ten aanzien van LGBTI-personen

2018 - 2019

Interfederaal Actieplan ter voorkoming en bestrijding van discriminatie en geweld tegen personen omwille van hun seksuele oriëntatie, genderidentiteit, genderexpressie of intersekse/DSD-conditie.

VOORWOORD

Het is er: het nieuwe Interfederale Actieplan tegen discriminatie en geweld ten aanzien van LGBTI-personen. Van bij mijn aanstelling als staatssecretaris was dit een prioriteit binnen het LGBTI-beleid en ik ben meer dan blij dat we dit hebben kunnen realiseren.

De vorige Actieplannen dateerden alweer van 2014, maar intussen hebben de verschillende regeringen niet stilgezeten: op alle niveaus waren er initiatieven en projecten tegen geweld en discriminatie ten aanzien van LGBTI-personen. Een positieve ontwikkeling, maar helaas blijven discriminatie en geweld tegen holebi's en transgender personen een maatschappelijk probleem.

We hebben nood aan een mentaliteitswijziging en dat kan alleen door blijvend maatregelen te nemen. Daarom is dit Actieplan zo belangrijk. Verschillende regeringen hebben hun krachten gebundeld om het mogelijk te maken en ik bedank dan ook de respectievelijke administraties, de gelijkheidsorganen en de middenveldorganisaties die dit mee hebben helpen realiseren.

Samen met mijn collega-ministers en -staatssecretarissen blijf ik ijveren voor een samenleving met gelijke kansen voor iedereen, zonder onderscheid op basis van seksuele oriëntatie, genderidentiteit, genderexpressie of intersekse/DSD-conditie.

Zuhal Demir
Staatssecretaris voor Gelijke kansen

INHOUDSTAFEL

VOORWOORD **2**

INHOUDSTAFEL **3**

BETROKKEN REGERINGSLEDEN **4**
Volgende leden van de Federale Regering: 4
Coördinatie bij de Gemeenschappen en Gewesten: 4

1. INLEIDING **5**

2. METEN IS WETEN **8**
2.1 Holebi's 8
2.2 Transgender personen 11
2.3 Intersekse/DSD personen 14

3. METHODOLOGIE **15**

4. DOELSTELLINGEN EN ACTIES **16**
4.1 Gelijke kansen 17
4.2 Werk 27
4.3 Veiligheid en Preventie 30
4.4 Ontwikkelingssamenwerking 33
4.5 Buitenlandse zaken 35
4.6 Justitie 37
4.7 Volksgezondheid, Welzijn en Gezin 41
4.8 Ambtenarenzaken 45
4.9 Asiel en Migratie 47
4.10 Onderwijs en Jeugd 50
4.11 Media 52
4.12 Sport 53

OVERZICHT DOELSTELLINGEN EN ACTIES **54**

GEBRUIKTE AFKORTINGEN **64**

DEFINITIES **65**

DANKWOORD **67**

EINDNOTEN **68**

BETROKKEN REGERINGSLEDEN

In opdracht van:

Zuhal Demir
Staatssecretaris
voor Gelijke Kansen,
Armoedebestrijding,
Personen met een beperking,
en Wetenschapsbeleid,
belast met Grote Steden

Met medewerking van:

Volgende leden van de Federale Regering:

Kris Peeters
Minister van Werk, Economie en Consumenten, belast met Buitenlandse Handel

Jan Jambon
Minister van Veiligheid en Binnenlandse Zaken, belast met de Regie der gebouwen

Alexander De Croo
Minister van Ontwikkelings-samenwerking, Digitale Agenda, Telecommunicatie en Post

Didier Reynders
Minister van Buitenlandse Zaken en Europese Zaken, belast met Beliris en de Federale Culturele Instellingen

Koen Geens
Minister van Justitie

Maggie De Block
Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid

Steven Vandeput
Minister van Defensie, belast met Ambtenarenzaken

Theo Francken
Staatssecretaris voor Asiel en Migratie, belast met Administratieve Vereenvoudiging

Coördinatie bij de Gemeenschappen en Gewesten:

Liesbeth Homans
(Vlaamse Regering)
Minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding

Bianca Debaets
(Brusselse Hoofdstedelijke Regering)
Staatssecretaris bevoegd voor Informaticabeleid, Digitalisering, Gelijke Kansen, Verkeersveiligheid, Dierenwelzijn en Ontwikkelingssamenwerking

Alda Greoli
(Waalse Gewest)
Minister van Gezondheid, Gelijke Kansen, Sociale Actie en Ambtenarenzaken

Antonios Antoniadis
(Duitstalige Gemeenschap)
Minister van Gezinszaken, Gezondheid en Sociale Zaken

Isabelle Simonis
(Franse Gemeenschap)
Minister van Onderwijs voor sociale promotie, Jeugd, Vrouwenrechten en Gelijke kansen

1. INLEIDING

Met dit Interfederaal Actieplan willen de federale regering en de deelstaten discriminatie en geweld tegen personen op grond van hun seksuele oriëntatie, genderidentiteit, genderexpressie of intersekse/DSD-conditie voorkomen en bestrijden. Het bouwt verder op het *Interfederaal Actieplan tegen homofoob en transfoob geweld* en het *Interfederaal Actieplan ter bestrijding van homofobe en transfobe discriminatie* die in januari en juni 2013 gelanceerd werden. Het eerste was een antwoord op een reeks gewelddadige incidenten in verschillende steden, alsook de eerste geregistreerde en vervolgde homofobe moord op Ihsane Jarfi in 2012. Daarom spitste dit Actieplan zich voornamelijk toe op het bestrijden en voorkomen van homofobe en transfobe agressie. Het daaropvolgende tweede plan werd uitgewerkt om de voedingsbodems van discriminatie, en de problemen die daaruit voortvloeien, aan te pakken.

Het Regeerakkoord van de regering-Michel vermeldt uitdrukkelijk: "*Tijdens deze legislatuur, zal de regering de ontwikkeling van een nultolerantie-beleid verderzetten tegen alle vormen van geweld, waaronder gendergerelateerd geweld, seksueel geweld, homofobie-transfobie en intrafamiliaal geweld. De bestaande actieplannen zullen worden ondersteund en geactualiseerd*". Homo- en transfobie zijn, zowel in open als verdoken vorm, helaas nog steeds aanwezig in onze maatschappij. Hiertoe worden de vorige Actieplannen geactualiseerd op initiatief van de federale Staatssecretaris voor Gelijke Kansen, Zuhal Demir. Er werd gekozen voor één geïntegreerd Actieplan, met zowel acties tegen discriminatie als geweld ten aanzien van LGBTI-personen. Vernieuwend is dat er in dit Actieplan ook plaats is voor intersekse/'disorders (of differences) of sex development' (hierna: DSD) personen. Hoewel zij andere uitdagingen hebben dan holebi's en transgender personen, is het belangrijk ook deze groep onder de aandacht te brengen en het taboe hieromtrent te doorbreken. Daarom worden er in dit actieplan ook interfederale maatregelen voor hen geïnitieerd. Ook internationaal worden intersekse/DSD personen vaak onder de LGBT-noemer geplaatst.

De vooruitgang die de federale overheid en de gemeenschaps- en gewestregeringen in navolging van de Interfederale Actieplannen tegen homo- en transfobie van 2013 hebben geboekt, is opmerkelijk. Zo werden ondertussen **enkele baanbrekende initiatieven** genomen, bijvoorbeeld:

2014

- De **wet op het meemoederschap** maakte de vaststelling van de afstamming gemakkelijker voor niet-biologische moeders in een lesbische relatie.
- (Wet van 5 mei 2014 houdende de vaststelling van de afstamming van de meemoeder, *BS* 7 juli 2014.)

2014 2015

- Het opnemen van de discriminatiegronden '**genderidentiteit'** en '**genderexpressie'** in de genderwet, de antipestwet en de antidiscriminatiewetgeving van de Vlaamse Gemeenschap en van de Franstalige Gemeenschap.
- (Wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen, *BS* 30 mei 2007 ; Wet van 22 mei 2014 tot wijziging van de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen met het oog op de uitbreiding ervan naar genderidentiteit en genderexpressie, *BS* 24 juli 2014. Decr.Fr.Gem. betreffende de bestrijding van sommige vormen van discriminatie, *BS* 13 januari 2009; Decr.Fr.Gem. 13 november 2015, houdende wijziging van het decreet van 12 december 2008 betreffende de bestrijding van sommige vormen van discriminatie, *BS* 8 december 2015. Decr.Vl. van 10 juli 2008 houdende een kader voor het Vlaamse gelijkekansen- en gelijkebehandelingsbeleid, *BS* 23 september 2008 ; Decr.Vl. van 28 maart 2014 tot wijziging van het decreet van 10 juli 2008 houdende een kader voor het Vlaamse gelijkekansen- en gelijkebehandelingsbeleid, *BS* 1 april 2014.)

2016

- In het kader van de "**All Genders Welcome**" campagne van de federale overheid, werd de klassieke 'M/V' uitgebreid naar 'M/V/X' in de functie-aanbiedingen van Selor.

2016 2017

- Een eerste **federale onderzoek** bracht de terminologie en het zorgdiscours met betrekking tot **intersekse/DSD in België** in kaart. Een tweede studie van de **Vlaamse Gemeenschap** richtte zich voornamelijk op de levenssituatie van intersekse/DSD personen.

2017

- Een sterke interfederale samenwerking en inzet voor de rechten van LGBTI-personen door de organisatie van de 5de editie van het **IDAHOT-forum,** een Europese conferentie over LGBTI-thematieken, in Brussel.

2017

- Een **nieuwe wet** heft het levenslange verbod op **bloeddonatie voor MSM** op. Mannen kunnen nu bloed geven indien zij gedurende 12 maanden geen seksueel contact hadden met een andere man.
- (Wet van 11 augustus 2017 houdende diverse bepalingen inzake gezondheid, *BS* 28 augustus 2017.)

2018

- De **nieuwe Transgenderwet** schrapt alle medische voorwaarden en een administratieve procedure volstaat om geslachtsregistratie en/of voornaam in overeenstemming te brengen met de genderidentiteit.
- (Wet van 25 juni 2017 tot hervorming van regelingen inzake transgenders wat de vermelding van een aanpassing van de registratie van het geslacht in de akten van de burgerlijke stand en de gevolgen hiervan betreft.)

Figuur 1: Verwezenlijkingen sinds de Interfederale Actieplannen tegen homo- en transfobie 2013-2014.

Bovenstaande initiatieven tonen aan dat deze regeringen werk maken van het garanderen van de rechten voor LGBTI-personen. Daarnaast hebben zowel Vlaanderen als het Brussels Hoofdstedelijk Gewest[1] een eigen LGBTI-actieplan.

Niettegenstaande al deze initiatieven blijven discriminatie en agressie tegenover holebi's en transgender personen echter wijdverspreid en ondergerapporteerd. De **cijfers** (zie p. 8: Meten is weten) tonen duidelijk aan dat er nog veel initiatieven moeten ondernomen worden om de gelijke rechten van LGBTI-personen in onze maatschappij te garanderen. Dit Interfederaal Actieplan beoogt hieraan bij te dragen.

Binnen de LGBTI-doelgroep is er uiteraard ook een brede waaier aan diversiteit, die zeker niet miskend wordt. Zo hebben holebi's met een handicap, lesbische en biseksuele vrouwen, holebi's of transgender personen uit minderheidsgroepen etc. elk hun eigen ervaringen. Bij

het uitvoeren van de acties zal er dan ook aandacht besteed worden aan hun specifieke noden.

De politieke belangstelling, de politieke wil en de politieke daadkracht hebben ervoor gezorgd dat België in 2016 als tweede gerangschikt werd op de ILGA-ranking[2]. In 2017 zakten we twee plaatsen, onder meer omdat de nieuwe Transgenderwet op dat ogenblik nog niet was aangenomen en omdat de Actieplannen van 2013 nog niet geüpdatet waren. Het is echter onze blijvende ambitie om onze voortrekkersrol te behouden en in de top van de ranking te blijven. Met dit Interfederaal Actieplan willen we de krachten bundelen waar nodig en mogelijk, zodat België permanent één van de meest vooruitstrevende landen is en blijft voor LGBTI-personen. Een beleid dat door alle overheden gedragen wordt en door alle belangengroepen ondersteund wordt, zal er namelijk voor zorgen dat de gezamenlijke doelstelling, het significant verminderen van geweld en discriminatie van LGBTI-personen, wordt gehaald.

2. METEN IS WETEN

2.1 Holebi's

Unia opende in 2016 104 dossiers over mogelijke discriminatie wegens seksuele oriëntatie. Dat is een stijging van 12% tegenover 2015, en van ruim een vijfde tegenover 2012. Opvallend daarbij is het aantal feiten in het domein samenleving (30%) waarbij het vaak om haatmisdrijven gaat in de publieke ruimte of om burenruzies (pesterijen, slagen en verwondingen etc.). Andere dossiers situeren zich in het domein media (29%) en het domein werk (19%).[3]

Uit een studie met 2815 Belgische jongeren tussen 18 en 21 jaar, bleek dat homofobie afneemt naarmate men ouder wordt (gemeten tussen 2008 en 2011). Het geslacht bleek een belangrijke factor te zijn, bij vrouwen daalde de homofobie namelijk sneller dan bij mannen. Het hebben van vrienden met een andere seksuele oriëntatie bleek te zorgen voor een daling van homofobie tijdens het opgroeien. Religie speelde ook een belangrijke rol. Bij de moslimrespondenten nam homofobie na 3 jaar significant meer toe dan bij andersgelovigen. Hierbij had ook de religieuze praktijk een invloed: hoe vaker jongeren religieuze diensten bijwoonden, hoe meer homofoob gedrag zij vertoonden. Factoren die nauwelijks invloed hadden op de toe- of afname van homofobie zijn de ambitie om al dan niet verder te studeren, de afkomst en het opleidingsniveau van de ouders, het al dan niet hebben van een relatie en het totale aantal vrienden. De studie concludeerde onder andere dat homofobie samenhangt met een conservatieve kijk op genderrollen.[4]

Aan de LGBT-bevraging van het Europees Bureau voor de Grondrechten (FRA) van 2013 namen 2901 Belgische respondenten deel. 35% van de respondenten voelde zich gediscrimineerd of aangevallen omwille van hun seksuele oriëntatie in het jaar voorafgaand aan de survey (EU gemiddelde = 47%). 15% voelde zich gediscrimineerd op het werk of in de zoektocht naar werk (EU gemiddelde = 20%). 26% voelde zich gediscrimineerd bij de aankoop van goederen of de toegang tot diensten, gezondheidszorg, sociale diensten of op de woningmarkt (EU gemiddelde = 32%).[5]

Het attitudeonderzoek Beyond the Box (2013) peilde naar seksisme, holebifobie en transfobie bij de Belgische bevolking. Uit dit onderzoek bleek dat rigide denkpatronen over geslacht en gender de belangrijkste voorspellers zijn voor het hebben van holebifobe attitudes. Daarnaast zijn bepaalde socio-demografische variabelen significante voorspellers: mannen, ouderen, lager opgeleiden, hetero's, respondenten die minder contact hadden met minderheidsgroepen en respondenten met een religieuze levensbeschouwelijke visie zijn meer homofoob. Wel konden deze bevindingen genuanceerd worden naar gelang de aard van de holebifobie. Zo hadden de jongere generaties in het onderzoek minder holebifobe attitudes, maar vertoonden ze wel meer actieve holebifobie dan oudere generaties. Het

Beyond the Box onderzoek toonde eveneens aan dat er opmerkelijke verschillen zijn in de achtergrond van holebifobe attitudes bij mannen en vrouwen. Bij mannen leken holebifobe attitudes in de eerste plaats voort te komen uit het afstraffen van personen die de mannelijke dominantie en heteroseksuele waarden in de samenleving in gevaar brengen. Bij vrouwen bleken hun attitudes eerder voort te komen uit ideologische overtuigingen, zoals bijvoorbeeld een religieus geïnspireerd en conservatief wereldbeeld.[6]

Uit het onderzoek van het Steunpunt Gelijkekansenbeleid van de Vlaamse overheidbetreffende 'Geweld tegenover holebi's' bleek dat negen op de tien holebi's ooit in aanraking waren gekomen met verbaal of psychisch geweld, drie op de tien met fysiek geweld en één op vijf met materieel geweld. Slachtoffers ervoeren een meer negatieve zelfwaardering, een verslechtering van de mentale gezondheid en een toename aan zelfmoordgedachten.[7]

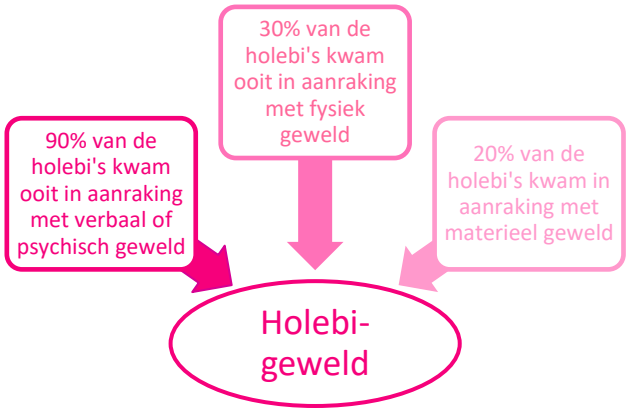

Figuur 2: Cijfers omtrent geweld tegen holebi's (uit onderzoek "Geweld tegenover holebi's").

Het Steunpunt Gelijkekansenbeleid onderzocht in 2014 ook de context van homofoob en gendergerelateerd geweld in de publieke ruimte in Brussel. Hierbij werd onder meer bekeken wat het profiel is van daders en slachtoffers van homofoob geweld. Uit de studie kwam onder meer naar voor dat deze profielen veel variatie bevatten, en gevarieerder zijn dan de stereotypen waarop we ons soms baseren.[8]

Uit verschillende studies blijkt dat homofobie en de beleving van religie aan elkaar gelinkt zijn. Zo onderzocht een studie uit 2014 bij christenen en moslims van Turkse en Marokkaanse origine uit België, Nederland, Duitsland, Frankrijk, Oostenrijk en Zweden de vijandigheid tegenover andere gemeenschappen. Bij de christenen bleek dat 11% geen homoseksuele vrienden wil, terwijl bij de moslims 57% aangaf geen homoseksuele vrienden te willen. Wel blijkt dat de tweede generatie moslims minder afwijzend is tegenover homo's.[9] Een ander onderzoek uit 2017 onderzocht negatieve attitudes van 4618 Vlaamse christelijke en moslimjongeren tegenover homoseksuele personen. Hieruit bleek dat moslims een negatievere attitude hebben tegenover homoseksuelen dan christenen. Bij beide groepen bleek dat jongens een negatievere attitude vertoonden dan meisjes. Moslims van Turkse origine bleken meer vooroordelen tegenover homoseksualiteit te hebben dan moslims van

Marokkaanse of een andere origine. De voorspellende factoren die aan de basis van deze negatieve attitudes liggen bleken bij christenen en moslims dezelfde te zijn: gender, lagere scholing, hoog religieus zelfbeeld, autoritarisme en religie als zoektocht naar antwoorden.[10]

Nog in 2014 deed het 'Centre de recherche de Psychologie du Travail et de la Consommation' van de ULB onderzoek naar discriminatie op de werkvloer. Hierin kwam naar voor dat bijna 54% van de holebi's al te maken kreeg met homofobe uitspraken of gedragingen in de werksituatie.[11]

In de Eurobarometer van 2015 kwam naar voor dat 59% van de Belgische bevolking geloofde dat discriminatie op basis van seksuele oriëntatie wijdverspreid is. 81% ging volledig akkoord met het feit dat holebi's dezelfde rechten zouden moeten hebben als heteroseksuele personen (EU gemiddelde = 71%). 90% gaf aan comfortabel te zijn met een holebi-collega (EU gemiddelde = 72%).[12]

In de jaarlijkse survey Sociaal-Culturele verschuivingen (hierna: SCV-survey) meet de Vlaamse overheid de attitudes van de Vlaamse bevolking in Vlaanderen en in Brussel. De houding tegenover holebi's wordt periodiek gemeten. Uit de bevraging van 2015 blijkt dat die houding het laatste decennium duidelijk positiever is geworden. De meest recente SCV-gegevens over de houding van de Vlamingen tegenover holebi's geven aan dat holebiseksualiteit tegenwoordig breed aanvaard wordt. 91% van de Vlamingen vindt dat holebi's hun leven moeten kunnen leiden zoals zij dat willen. Respectievelijk 62% en 67% heeft er geen probleem mee dat mannen seksuele betrekkingen hebben met mannen en vrouwen met vrouwen. Het homohuwelijk, ingevoerd in België in 2003, wordt goedgekeurd door goed drie kwart van de Vlamingen. En een ruime meerderheid gaat akkoord met gelijke adoptierechten voor holebikoppels. De op het eerste zicht brede, algemene aanvaarding, gaat wel nog steeds gepaard met een meer impliciete negatieve houding tegenover holebiseksualiteit. Bijna een vijfde van de Vlamingen zou het een probleem vinden als zijn of haar kind zou samenleven met iemand van hetzelfde geslacht.[13]

Het Vlaams Expertisecentrum Suïcidepreventie (VLESP) deed in 2015-2016 onderzoek naar het psychische welzijn van de Vlaamse LGBT-gemeenschap. Uit een steekproef bij 656 holebi's bleek dat 22% van de holebi's zich één of meerdere keren van het leven heeft proberen te beroven. Slechts 34,8% van de holebigroep heeft nooit geworsteld met zelfmoordgedachten.[14]

Op initiatief van Unia publiceerde iVox in mei 2016 de resultaten van een poll[15], waaruit bleek dat ongeveer 60% van de respondenten duidelijk zei geen problemen te hebben met holebi's. Ook bij concrete situaties stond men erg positief ten opzichte van holebi-personen. Zo zou bijna 9 op de 10 (88%) een vriend erop aanspreken als hij 'Vuil janetten!' naar een holebikoppel roept. Meer dan zes op de tien (63%) vond het helemaal oké dat een bevriend

homokoppel elkaar zou zoenen op straat. 60% van de vrouwen zeiden dat ze geen vrienden konden zijn met iemand die homofoob is. Deze studie toonde bovendien aan dat er merkbare verschillen waren tussen de attitudes van mannen en vrouwen, Nederlandstaligen en Franstaligen, de leeftijd en de oriëntatie van de respondent en of men vaak contact heeft met holebi's.[16]

In de Franse Gemeenschap werd in 2016-2017 een onderzoek verricht naar de mogelijke discriminatie van holebi-personen in adoptiezaken. Hieruit bleek dat de hoge weigeringspercentages voornamelijk komen door de quota die zijn bepaald op basis van het aantal biologische ouders die hadden aangegeven dat zij liever niet hadden dat het kind terecht komt bij een holebi-koppel. Doordat het aantal holebi-koppels gestaag is toegenomen, maar het aantal kinderen voor interne adoptie wel stabiel gebleven is, worden meer holebi-koppels teleurgesteld. Er kan wel opgemerkt worden dat koppels van hetzelfde geslacht minder vaak worden afgewezen dan hetero-koppels na de psychologische, medische en sociale beoordeling.[17]

Er zijn ook studies die meer positieve resultaten weergeven. Zo blijkt uit de VRIND (2016), gebaseerd op de Vlaamse SCV-survey van 2015, dat de verschillen op vlak van sociaaleconomische positie tussen holebi's en hetero's in Vlaanderen relatief beperkt blijven. Naar opleiding en inkomen zijn er geen significante verschillen. Ook naar subjectieve inschatting van de eigen gezondheid zijn er geen opvallende verschillen. Wat maatschappelijke participatie betreft, blijken er weinig of geen verschillen tussen holebi's en hetero's op vlak van cultuurparticipatie, deelname aan het verenigingsleven en politieke participatie. Holebi's gebruiken wel vaker regelmatig het internet. Wat sociale contacten betreft is er enkel een verschil bij de contacten met familie. Die liggen iets lager bij holebi's dan bij hetero's. Bij contacten met buren en vrienden of kennissen zijn er geen verschillen. Kijken we naar de tevredenheid met het leven in het algemeen dan is er op basis van de SCV-resultaten geen verschil vast te stellen tussen holebi's en hetero's.[18]

2.2 Transgender personen

Bijna één op zeven meldingen bij het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (hierna: IGVM) in 2016 betrof transgenderdiscriminatie (14%). Daarmee gingen de meldingen over dit thema opnieuw de hoogte in (+23% in vergelijking met 2015) en hield de opwaartse trend, die in 2014 startte, aan. De meldingen die het IGVM in 2016 ontving, gingen voornamelijk over de toegang tot gezondheidszorg, problemen met verzekeringsmaatschappijen en discriminatie in de werkcontext.[19]

In de studie "Geweldervaringen van transgender personen in België" van het Steunpunt Gelijkekansenbeleid van de Vlaamse overheid kwam naar voor dat bijna acht op tien transgender respondenten al geweld meemaakten, waarbij het hoge percentage seksueel

geweld erg opviel. Daarnaast is er een erg lage meldingsbereidheid van deze incidenten. Slechts 6% van de slachtoffers van verbaal, psychisch, seksueel of materieel geweld deed melding van het voorval. De mentale weerslag is groot. Zo spreekt haast één op vijf er verder ook met niemand over. Men wil geen bijkomende vernedering of denkt dat anderen niet kunnen helpen of niet meelevend zouden zijn. Niettemin geven haast vier op vijf aan dat het voorval een emotionele impact had en vier op tien gaan bewust bepaalde plaatsen of personen vermijden. Voor één à twee op tien personen zorgde het voorval ervoor dat men zijn innerlijke genderbeleving niet meer durfde te uiten uit angst voor reacties. Daarnaast liggen de zelfmoordgedachten en -pogingen erg hoog. Eén op drie personen ondernam al een zelfmoordpoging.[20]

Uit het onderzoek van het VLESP bleek dat het psychische welzijn van de Vlaamse LGBT-gemeenschap in kaart bracht, bleek dat van de 248 ondervraagde transgender personen 38,7% zich al één of meerdere keren van het leven heeft proberen te beroven. Bovendien heeft bijna 80% van de transgender personen al zelfdoding overwogen.[21]

In de jaarlijkse SCV-survey[22] werden er in 2016 voor het eerst vragen gesteld over de perceptie van transgender personen. Daaruit bleek vooreerst een vrij negatieve attitude tegenover stellingen die te maken hebben met genderambivalentie.[23] Zo vond 60% van de bevolking het belangrijk om bij een ontmoeting te weten of iemand een man of een vrouw is. 29% was het eens met het argument dat er "*iets mis is met personen die zich geen man of vrouw voelen*". Daartegenover stond dat er bij de Vlamingen weinig weerstand was tegenover een medische transitie. Slechts één op de tien zou een vriendschap verbreken als een vriend of vriendin zijn of haar geslacht zou willen laten aanpassen.

Tussen januari 1993 en 30 juni 2017 vroegen 992 personen een wijziging van de officiële geslachtsregistratie op hun identiteitskaart aan. Er was een opvallende piek in 2008, die verklaard kan worden door een wijziging in de wetgeving[24]. De meerderheid (66%) vroeg een wijziging van man naar vrouw, terwijl 335 personen (34%) een wijziging van vrouw naar man aanvroegen. Hierbij moet vermeld worden dat een minderheid van de transgender personen een wijziging van de officiële geslachtsregistratie aanvraagt en dat deze cijfers enkel betrekking hebben op de situatie van vóór de nieuwe Transgenderwet, die sinds 1 januari 2018 van toepassing is. Verwacht wordt dan ook dat deze cijfers vanaf 2018 gaan stijgen door de sterk vereenvoudigde procedures om officieel van geslachtsregistratie te veranderen.[25] Daarnaast blijkt uit de cijfers van de FOD Justitie dat in de periode van 1 januari 2018 tot en met eind maart 2018 reeds 216 transgender personen een aanvraag hebben ingediend om hun voornaam te wijzigen. Ter vergelijking: in 2017 waren er voor het volledige jaar 191 aanvragen.

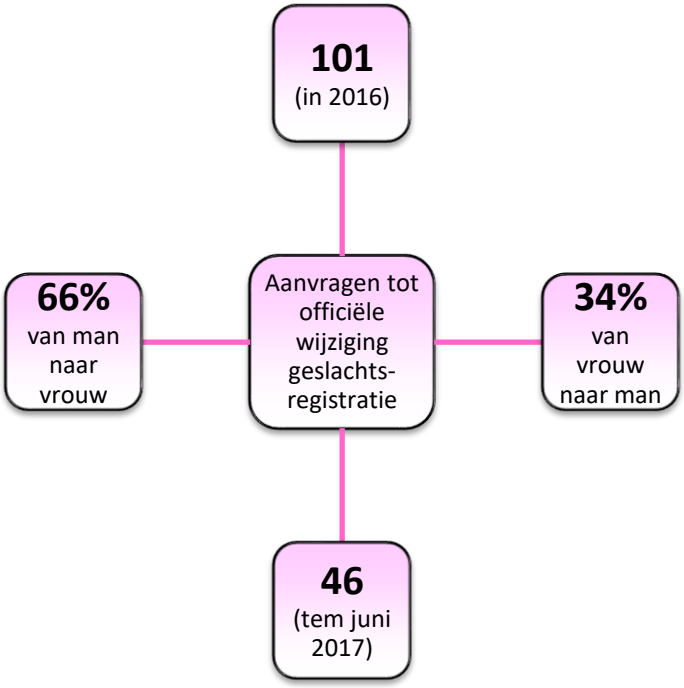

Figuur 3: Aanvragen tot wijziging van de officiële geslachtsvermelding (cijfers IGVM).

In de Eurobarometer van 2015 van de Europese Commissie kwam naar voor dat 83% zich comfortabel voelt om samen te werken met een transgender collega (EU gemiddelde = 67%). Daarnaast geloofde 59% van de Belgische bevolking dat discriminatie op basis van seksuele oriëntatie wijdverspreid is.[26]

Uit een enquête van StepStone (2017) bij 286 transgender personen bleek dat 62% van de ondervraagden zich ooit gediscrimineerd voelde op het werk. Twee derde van de personen voelde zich aanvaard door zijn collega's en 76% verklaarde dat de collega's positief reageerden op hun transitie. Toch verklaarde de helft van de deelnemers dat ze het ooit nodig vonden om hun genderidentiteit en/of genderexpressie verborgen te houden voor de collega's. Bijna één derde van de mensen gaf aan ooit een job verlaten te hebben omdat de omgeving niet vriendelijk of zelfs vijandig was. 44% van de Nederlandstaligen en 80% van de Franstaligen vond dat de overheid onvoldoende inspanningen levert om transgender personen op de werkvloer te begeleiden.[27]

De afgelopen jaren is er in Vlaanderen ook uitgebreid onderzoek gedaan naar de familiale omgeving van transgender personen, een thema dat tot hier toe onderbelicht is gebleven. Uit het onderzoek van het SteunpuntGelijkekansenbeleid[28] en het doctoraatsonderzoek van Myrte Dierckx (2017)[29] bleek dat het bestaande onderzoek, ook internationaal, over transgender gezinnen in de eerste plaats aandacht heeft voor de transgender persoon zelf en in veel mindere mate voor de beleving van de kinderen en partners van transgender personen. Een gendertransitie van een familielid is een gebeurtenis die mogelijk gepaard gaat met een veelheid van emoties: verdriet, rouw, angst, woede etc. Daarbij komt dat men waarschijnlijk niemand anders kent in deze zeldzame situatie. Dit leidt tot onbegrip, frustratie, eenzaamheid,

stigmatisering en familiale conflicten. Een ondersteunende en begripvolle omgeving blijkt vaak cruciaal te zijn om een transitie van een partner of ouder te aanvaarden. De heteronormatieve, sociale omgeving en de professionele hulpverlening blijken echter niet altijd voorbereid te zijn op deze ondersteuning van familieleden. Op haar beurt blijkt uit internationaal onderzoek dat een ondersteunende familiale omgeving het welzijn van de transgender persoon ten goede komt.

2.3 Intersekse/DSD personen

Er bestaat geen duidelijkheid over hoeveel personen een intersekse/DSD conditie hebben. De ene intersekse/DSD variatie komt frequenter voor dan de andere: sommige variaties worden bij de geboorte vastgesteld (vb. omwille van een genitaal verschil), andere in de puberteit (vb. omwille van het uitblijven van de menstruatie) en nog andere worden nooit vastgesteld (vb. omwille van verminderde vruchtbaarheid die nooit verder wordt onderzocht). Tot nu toe is er geen consensus over de terminologie over wat nu tot intersekse/DSD behoort en wat niet. Volgens een ruime definitie wordt de prevalentie van aangeboren biologische seksevariaties geschat tussen 1,7% en 1 op 2000 personen. Maar officiële cijfers ontbreken. Ziekenhuizen hebben in ons land, net als in andere Europese landen, geen verplichte registratie of doorverwijzing naar (expertise)centra die in een verplichte registratie voorzien.[30]

Uit het rapport van de Hoge Commissaris van de Mensenrechten van de Raad van Europa van 2015, kwam naar voor dat personen met een intersekse/DSD-conditie verschillende vormen van discriminatie kunnen ervaren.[31] Zo kan discriminatie gebaseerd zijn op basis van zichtbare fysieke verschillen, geslachtskenmerken of onvruchtbaarheid, maar ook op wat daders zien als ‘gender non-conform’ gedrag of uiterlijk. Er zijn verschillende gerapporteerde gevallen, die erg gevarieerd zijn. Zo kan het gaan om directe of indirecte discriminatie bij de toegang tot gezondheidszorg, bijvoorbeeld wanneer een medische behandeling enkel beschikbaar is voor het ene of het andere geslacht, ondanks de aanwezigheid van incongruente geslachtskenmerken of bij de terugbetaling van de sociale zekerheid voor bepaalde uitgaven. Daarnaast komt discriminatie voor bij de toegang tot sportwedstrijden en hebben personen met intersekse/DSD-conditie te maken met pestgedrag, fysiek geweld en *hatespeech*. Uit de Vlaamse studie omtrent intersekse/DSD[32] kwam onder meer naar voor dat personen met een intersekse/DSD-conditie, waarvan deze conditie niet zichtbaar is, niet noodzakelijk te maken krijgen met discriminatie.

3. METHODOLOGIE

Dit Interfederaal Actieplan wordt gecoördineerd door de federale Staatssecretaris voor Gelijke kansen. Zij verzocht de betrokken regeringsleden van de federale regering om hun prioriteiten op vlak van discriminatie en geweld van holebi-, transgender- en/of intersekse/DSD personen aan te brengen. Dezelfde vraag werd gesteld aan de regeringsleden die bevoegd zijn voor Gelijke Kansen bij de Gemeenschappen en Gewesten, die een coördinerende rol vervulden binnen de deelstaten. De verschillende acties werden vervolgens aangeleverd aan de hand van volgende variabelen: *deliverables, indicators, budget* en *timing.* De federale Staatssecretaris voor Gelijke kansen heeft ook zelf beleidsmaatregelen gesuggereerd aan de betrokken regeringsleden. Hiervoor baseerde zij zich op aanbevelingen vanuit het middenveld en de gelijkheidsorganen, die vanuit hun rol als experten knelpunten formuleerden. Voor de uiteindelijke uitvoering van de maatregelen zijn de betrokken regeringsleden en hun respectievelijke administraties verantwoordelijk. De opvolging van het Actieplan, in elk geval wat het federale beleidsniveau betreft, zal omschreven worden in het wettelijk kader dat de federale Staatssecretaris voor Gelijke kansen wenst te creëren (zie 4.1, actie 1). Voor de evaluatie van het volledige Actieplan zal de Cel Gelijke Kansen hierover met de deelstaat-administraties in de volgende maanden overleggen om afspraken te maken over de permanente monitoring.

Overeenkomstig het Regeerakkoord van de regering-Michel werd in 2016 de Cel Gelijke Kansen opgericht voor de ondersteuning van de federale Staatssecretaris voor Gelijke kansen. De Cel Gelijke Kansen vormt het institutioneel geheugen wat betreft gelijke kansen op het federale niveau, met uitzondering van het thema gender, dat door het Instituut voor gelijkheid van vrouwen en mannen wordt waargenomen. Hiermee wordt de continuïteit binnen het beleidsdomein Gelijke kansen op het federale niveau verzekerd en gaat de opgebouwde kennis en expertise niet verloren bij de start van een nieuwe legislatuur.

4. DOELSTELLINGEN EN ACTIES

Dit Actieplan is ingedeeld per beleidsdomein. De volgorde hiervan is willekeurig en is geenszins een aanduiding van belangrijkheid. Het plan bestaat uit **22 doelstellingen** die in 2018 en 2019 zullen worden gerealiseerd door het vervullen van **115 concrete maatregelen en acties**. Alle acties hebben betrekking op discriminatie, geweld of een combinatie hiervan ten aanzien van holebi, transgender- en/of intersekse/DSD personen. Doordat elk regeringslid instaat voor de acties die tot de eigen bevoegdheid behoren, wordt er een transversaal en interfederaal beleid gevoerd. De bescherming van de rechten van LGBTI-personen wordt dus op de verschillende bestuursniveaus tegelijk nagestreefd.

Verder wordt benadrukt dat de vooropgestelde acties niet hoeven te stoppen op het einde van de legislatuur. Sommige maatregelen zijn legislatuuroverschrijdend en kunnen dus voortgezet worden door de volgende regering. Op die manier kan dit actieplan gedragen worden over verschillende legislaturen heen.

Een overzicht van alle doelstellingen en acties wordt weergegeven op p. 54 - 63. Achteraan dit actieplan worden bepaalde gebruikte begrippen en afkortingen verduidelijkt (zie p. 64 - 66).

4.1 Gelijke kansen

Gelijke kansen is een transversale bevoegdheid die doorwerkt op elk beleidsdomein en niveau. Zo zijn hieronder acties opgenomen die zullen doorwerken op federaal of op deelstatelijk niveau. Op haast elk niveau worden initiatieven genomen om de beschermende wetgeving te versterken voor LGBTI-personen. Daarnaast wordt geijverd om de structurele verderzetting van dit Actieplan te garanderen door een wettelijke verankering ervan. De nieuwe Transgenderwet wordt nauwgezet opgevolgd en de mogelijke gevolgen ervan worden proactief onderzocht. Verder worden er sensibiliseringscampagnes opgezet om de positieve beeldvorming van LGBTI-personen te versterken. Er wordt eveneens ingezet op gegevensverzameling en onderzoek. Verschillende netwerken en organisaties worden actief ondersteund door de gelijke kansen-overheden. In vergelijking met het vorige actieplan van 2013-2014 werd een nieuwe doelgroep toegevoegd, namelijk personen met een intersekse/DSD-conditie. In dit Actieplan wordt actief ingezet om de informatieverstrekking ten aanzien van personen met een intersekse/DSD conditie te verbeteren.

Doelstelling 1: Opstelling en uitvoering van toekomstige actieplannen verzekeren.

[Actie 1] De federale Staatssecretaris voor Gelijke kansen wenst een wettelijk kader te creëren voor toekomstige actieplannen tegen discriminatie en geweld ten aanzien van LGBTI-personen, zodat er op structurele wijze actieplannen worden opgesteld en de acties legislatuuroverschrijdend opgenomen kunnen worden.

Overzicht acties Gelijke kansen		Verantwoordelijke
GK 1. (1)	Het creëren van een wettelijk kader op federaal niveau voor het Actieplan tegen discriminatie en geweld t.a.v. LGBTI-personen.	Federale Overheid - Gelijke kansen

Doelstelling 2: Het nemen van wetgevende initiatieven.

[Actie 2] De drie federale antidiscriminatiewetten van 10 mei 2007 (Antidiscriminatiewet, Antiracismewet en Genderwet) worden sinds 2016 geëvalueerd door een expertencommissie. Deze evaluatiecommissie werkte in februari 2017 een tussentijds verslag af met 33 aanbevelingen, dat vervolgens aan de Wetgevende Kamers werd voorgelegd. Een eindrapport wordt voorzien in 2021. De federale Staatssecretaris voor Gelijke kansen neemt alvast het voortouw door in 2018 een aantal wetsontwerpen op de Ministerraad voor te leggen.

[Actie 3] Het Waalse Gewest zal zijn Decreet van 6 november 2008 ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie evalueren. Hierbij zullen onder meer genderexpressie en genderidentiteit toegevoegd worden als beschermde criteria in het decreet. Op deze wijze zal

de juridische bescherming ten aanzien van transgender personen uitgebreid en versterkt worden.

[Actie 4] De Franse Gemeenschap heeft zijn antidiscriminatiedecreet hervormd, om de bescherming van transgender personen te versterken tijdens het transitieproces. Er wordt dus specifieke bescherming ingeschreven vanaf het ogenblik van de beslissing om een geslachtsaanpassende operatie te ondergaan, tot en met de geslachtsaanpassende operatie zelf. Daarnaast wordt ook de bescherming tegen represaillemaatregelen uitgebreid naar alle personen die een slachtoffer of getuige verdedigen. Bijvoorbeeld, wanneer een transgender persoon gepest wordt op de werkvloer en beslist om een klacht neer te leggen, zullen de collega's die de persoon ondersteunen en voor die persoon getuigen beter beschermd worden tegen eventuele represaillemaatregelen.

[Actie 5] In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werd een '*gelijke kansen-test*' ingeschreven in de wetgeving om ongelijkheden weg te werken. Deze test werd ook uitgewerkt voor seksuele oriëntatie, genderexpressie en genderidentiteit. Dit betekent dat de Brusselse Regering rekening houdt met de mogelijke weerslag van deze regelgeving op LGBTI-personen bij het opstellen van nieuwe regelgeving.

Overzicht acties Gelijke kansen		Verantwoordelijke
GK 2. (2)	Wijzigingen van de antidiscriminatiewetgeving.	Federale Overheid - Gelijke kansen
GK 3. (3)	Genderidentiteit en genderexpressie toevoegen als beschermde criteria aan het antidiscriminatiedecreet.	Waalse Gewest
GK 4. (4)	Uitbreiden van het antidiscriminatiedecreet voor een betere bescherming van transgender personen die een transitieproces doormaken en voor getuigen in een discriminatiezaak.	Franse Gemeenschap
GK 5. (5)	Implementeren van een impactanalyse voor wetgevende initiatieven t.a.v. LGBTI-personen.	Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Doelstelling 3: Opvolging van de nieuwe Transgenderwet.

[Actie 6] In samenwerking met de Brusselse lokale besturen zal het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vormingen organiseren voor ambtenaren met het oog op de uitvoering van de nieuwe Transgenderwet. Tevens zal geholpen worden om de bijhorende informatiebrochure te verspreiden. Deze brochure werd opgesteld om de procedure alsook de sociale en de juridische gevolgen van de aanpassing van de geslachtsregistratie zo helder mogelijk toe te lichten.

Overzicht acties Gelijke kansen		Verantwoordelijke
GK 6. (6)	Het organiseren van vormingen voor ambtenaren van Brusselse lokale besturen met het oog op de uitvoering van de nieuwe Transgenderwet.	Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Doelstelling 4: Sensibiliseren om te komen tot een algemene aanvaarding van LGBTI-personen.

[Actie 7] De federale Staatssecretaris voor Gelijke kansen lanceert in 2018 een campagne waarin de transgender-thematiek wordt belicht. Met deze campagne wordt het begrip voor, en de algemene aanvaarding van transgender personen nagestreefd.

[Actie 8] Uit cijfers blijkt dat holebi's en transgender personen nog niet door alle bevolkingsgroepen aanvaard worden. Om de acceptatie van LGBT-personen bij deze groepen bespreekbaar te maken, zal de federale Staatssecretaris voor Gelijke kansen een uitnodiging sturen aan een aantal organisaties, zoals bijvoorbeeld de Moslimexecutieve, en het initiatief nemen om samen met het middenveld met hen in gesprek te gaan.

[Actie 9] Het Waalse Gewest en de Franse Gemeenschap zullen de sensibiliseringscampagne « Et toi t'es casé·e ? » actualiseren en opnieuw lanceren. Deze campagne beoogt om bestaande taboes en stereotypen ten aanzien van LGBT-personen te doorbreken en is specifiek gericht op jongeren. De Franse Gemeenschap zal ook de verschillende gidsen en pedagogische brochures terug uitbrengen. Daarnaast zal het Waalse Gewest de tool "Love is love" actualiseren of vervangen door een nieuwe tool, in functie van de noden op het terrein. Deze tools zullen beschikbaar worden gesteld aan de lokale diensten, organisaties en andere instanties die dit willen gebruiken.

[Actie 10] Gelijke Kansen Vlaanderen wil met verschillende brochures correcte en genuanceerde informatie aanbieden over LGBT-thema's. In 2018 worden twee brochures opgesteld: een algemene brochure over de LGBT-thematiek gericht aan 10 tot 12-jarigen en een brochure voor ouders van gendervariante kinderen.

[Actie 11] In de Duitstalige gemeenschap worden er sensibiliseringscampagnes omtrent de LGBTI-thematiek georganiseerd in samenwerking met de gelijkheidsorganen.

[Actie 12] Tijdens het evenement 'Bibliothèque vivante' van de Duitstalige Gemeenschap wordt een LGBTI-persoon aan het woord gelaten, die vertelt vanuit de eigen ervaringen.

[Actie 13] Om hun symbolische steun te betuigen en naar analogie met Vlaanderen, zullen zowel de federale Staatssecretaris voor Gelijke kansen als de Duitstalige gemeenschap er voor ijveren dat een regenboogvlag aan de overheidsgebouwen hangt tijdens de Internationale Dag

tegen Holebi- en Transfobie (hierna: IDAHOT) op 17 mei 2018. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zullen op deze dag verschillende gevels en zebrapaden op de openbare weg in regenboogkleuren omgetoverd worden.

[Actie 14] Het Waalse Gewest zal specifieke campagnes lanceren omtrent het LGBT-thema, in het kader van het plan 'intra-francophone de lutte contre les violence conjugales'.

[Actie 15] Bij bepaalde gemeenschappen zijn er vandaag nog meer drempels op vlak van gendergelijkheid en acceptatie van seksuele diversiteit dan bij andere gemeenschappen. Het is dan ook belangrijk om extra te investeren in deze problematiek. In 2018 zal Gelijke Kansen Vlaanderen daarom experimentele en vernieuwende projecten ondersteunen die hierop inzetten. Concreet wordt hiertoe een projectoproep gelanceerd in het voorjaar 2018 gericht naar actoren uit het middenveld, lokale besturen en de onderzoekswereld.

Overzicht acties Gelijke kansen		Verantwoordelijke
GK 7. (7)	Sensibiliseringscampagne transgender personen.	Federale Overheid - Gelijke kansen
GK 8. (8)	Het bespreekbaar maken van de LGBT-thematiek bij andere bevolkingsgroepen.	Federale Overheid – Gelijke kansen
GK 9. (9)	Actualiseren en herlanceren van de sensibiliseringscampagne «Et toi t'es casé·e » en de tool « Love is love ».	Waalse Gewest, Franse Gemeenschap
GK 10. (10)	Aanbieden van correcte en genuanceerde informatie over LGBT thema's door de aanmaak, verspreiding en herdruk van brochures.	Vlaamse Overheid – Gelijke kansen
GK 11. (11)	Sensibiliseringscampagnes i.s.m. Unia en het IGVM.	Duitstalige Gemeenschap
GK 12. (12)	Sensibilisering over de LGBTI-thematiek tijdens het evenement 'Bibliothèque vivante'.	Duitstalige Gemeenschap
GK 13. (13)	Regenboogvlaggen aan overheidsgebouwen en regenboogkleuren in de openbare ruimte aanbrengen tijdens IDAHOT.	Federale Overheid – Gelijke kansen, Duitstalige Gemeenschap, Brussels Hoofdstedelijk gewest, Vlaamse Overheid - Diversiteitsbeleid
GK 14. (14)	Het lanceren van campagnes omtrent het LGBT-thema in het plan 'intra-francophone de lutte contre les violence conjugales'.	Waalse Gewest
GK 15. (15)	Projectoproep om projecten te steunen die inzetten op het verhogen van gendergelijkheid en acceptatie van seksuele diversiteit bij specifieke gemeenschappen.	Vlaamse overheid – Gelijke Kansen

Doelstelling 5: Het verbeteren van de informatieverstrekking aan personen met een intersekse/DSD-conditie.

In opdracht van de federale Staatssecretaris voor Gelijke kansen werd in 2016 een onderzoek gevoerd, waarin de terminologie en het zorgdiscours met betrekking tot intersekse/DSD personen in België in kaart werd gebracht. Daarna werd op vraag van de Vlaams Minister van Gelijke kansen een studie uitgevoerd, die zich voornamelijk richt op de levenssituatie van intersekse/DSD personen. De resultaten van beide studies werden voorgesteld op de IDAHOT-conferentie op 19 mei 2017. In navolging van deze onderzoeken[33] worden in 2018 en 2019 enkele acties opgestart ter verbetering van de informatieverstrekking aan intersekse/DSD personen.

[Actie 16] Er zullen zowel aan Nederlandstalige als aan Franstalige zijde klankbordgroepen worden opgericht dankzij de ondersteuning van de federale Staatssecretaris voor Gelijke kansen. Deze klankbordgroepen hebben als taak om het beleid voor intersekse/DSD personen in België te versterken. Ze zullen samengesteld worden uit vertegenwoordigers van peer-support, (LGBT)I-belangenverenigingen, ervaringsdeskundigen, gespecialiseerde zorgverleners en experten, diverse politieke overheden en instanties van relevante sectoren. Het doel hiervan is om de brugfunctie tussen verschillende partners te maximaliseren, wat onder meer de zorg, het welzijn en de participatie van intersekse/DSD personen en hun families ten goede zal komen.

[Actie 17] Uit het federale onderzoek is gebleken dat er geen consensus bestaat binnen de verschillende belangengroepen en de medische wereld over de gebruikte terminologie en definitie. Zo worden zowel de termen 'intersekse', als 'Disorders/differences of Sex Development' gebruikt, maar er circuleren ook andere termen. Veel van de gehanteerde terminologie komt uit de medische wereld, waar een eigen jargon gebruikelijk en nodig is, maar wat soms haaks staat op een breder mensenrechtenperspectief. Het vinden van een meer uniforme terminologie en definitie, die gedragen worden door alle stakeholders, is cruciaal bij het uitwerken van een beleid voor intersekse/DSD personen in België en voor het in kaart brengen van de prevalentie van intersekse/DSD personen. Om deze reden zal de federale Staatssecretaris voor Gelijke kansen de vraag stellen aan de klankbordgroepen of zij een consensus kunnen vinden met betrekking tot de gebruikte terminologie en afbakening.

[Actie 18] De federale Staatssecretaris voor Gelijke kansen zal twee laagdrempelige informatiebrochures laten ontwikkelen om betrouwbare, toegankelijke en praktische ondersteuning te bieden. Eén brochure zal specifiek toespitsen op de informatie- en ondersteuningsbehoefte van jongeren met intersekse/DSD en hun familieleden. De andere informatiebrochure besteedt aandacht aan de belangen, rechten en verantwoordelijkheden van de verschillende stakeholdergroepen zodat de participatie en het welzijn van de

doelgroep gegarandeerd wordt en tevens de maatschappij verder gesensibiliseerd wordt over het thema intersekse/DSD.

[Actie 19] Momenteel hebben personen met intersekse/DSD, hun ouders en medische zorgverleners geen overzicht welke professionals er allemaal gespecialiseerd zijn in de intersekse/DSD thematiek. Daarom zal de federale Staatssecretaris voor Gelijke Kansen een zorgkaart laten opstellen waarin de hulpverleners worden aangeduid die ervaring hebben met intersekse/DSD. Op deze wijze hebben personen met intersekse/DSD de garantie dat ze bij professionals met specifieke expertise terechtkunnen. Op de zorgkaart worden de verschillende disciplines waarin een hulpverlener gespecialiseerd is aangegeven en dit langs beide kanten van de taalgrens.

[Actie 20] Gelijke Kansen Vlaanderen financiert de oprichting van een centraal informatieplatform met betrekking tot intersekse/DSD. Dit platform zal de vorm aannemen van een website en zal in de zomer van 2018 worden gelanceerd.

Overzicht acties Gelijke kansen		Verantwoordelijke
GK 16. (16)	De oprichting van klankbordgroepen voor personen met een intersekse/DSD-conditie.	Federale Overheid - Gelijke kansen
GK 17. (17)	Het zoeken naar een uniforme terminologie en definitie voor personen met intersekse/DSD.	Federale Overheid - Gelijke kansen
GK 18. (18)	Het opstellen van twee informatiebrochures omtrent intersekse/DSD personen.	Federale Overheid - Gelijke kansen
GK 19. (19)	Het opstellen van een zorgkaart van hulpverleners in de intersekse/DSD thematiek in België.	Federale Overheid - Gelijke kansen
GK 20. (20)	Oprichting centraal informatieplatform m.b.t. intersekse/DSD.	Vlaamse Overheid - Gelijke kansen

Doelstelling 6: Lokale meldpunten voor LGBT-personen garanderen.

[Actie 21] In de Duitstalige Gemeenschap wordt een lokaal meldpunt voor transfobie geïnstalleerd, waarin er een onthaal in eerste en tweede lijn wordt georganiseerd. Deze dienst zal informatie verlenen, sensibiliseren, personen ontvangen etc. omtrent de transgender-thematiek en mogelijke discriminatie van transgender personen. Dit lokaal meldpunt wordt geïnstalleerd conform het samenwerkingsakkoord tussen het IGVM en de Duitstalige Gemeenschap.

[Actie 22] In de Duitstalige Gemeenschap wordt een lokaal meldpunt geïnstalleerd omtrent holebifobie. Dit meldpunt is een contactpunt, informatiepunt en een plaats waar klacht kan neergelegd worden tegen discriminatie. Er worden permanentie-uren gegarandeerd voor elke vraag die betrekking heeft op holebifobie.

Overzicht acties Gelijke kansen		Verantwoordelijke
GK 21. (21)	Installatie van een lokaal meldpunt voor transfobie.	Duitstalige Gemeenschap
GK 22. (22)	Installatie van een lokaal meldpunt omtrent holebifobie.	Duitstalige Gemeenschap

Doelstelling 7: Gegevensverzameling en onderzoek naar de positie van LGBT-personen.

[Actie 23] Geweld ent zich vaak op subgroepen die tot meerdere gestigmatiseerde groepen behoren. Deze groepen zijn relatief klein, minder gekend en minder zichtbaar, maar zijn wel vaker het slachtoffer van geweld dan anderen. Bovendien is er een risico dat de meldingsbereidheid en het concrete aantal klachten van subgroepen nog een stuk lager ligt. In het kader van het BRAIN-programma van de POD Wetenschapsbeleid (Belspo) heeft de federale Staatssecretaris voor Gelijke kansen daarom, in haar bevoegdheid voor Wetenschapsbeleid, in 2016 een specifieke projectoproep gelanceerd voor een prevalentiestudie naar seksueel geweld in subgroepen. De studie *UN-MENAMAIS*: Understanding Mechanisms, Nature, Magnitude and Impact of Sexual violence in Belgium on female, male and transgender victims werd in mei 2017 opgestart en loopt nog tot april 2021. In deze studie is er ook specifieke aandacht voor seksuele oriëntatie, genderidentiteit en genderexpressie en zal de prevalentie van seksueel geweld in de LGBT-gemeenschap in kaart worden gebracht.

[Actie 24] In 2009 heeft het IGVM de sociale en juridische situatie van transgender personen in kaart gebracht via de studie '*Leven als een transgender in België*'. Het IGVM heeft in 2017 de opdracht gegeven aan het Transgender Infopunt om dit onderzoek te updaten. Concreet zal de studie gegevens verzamelen, analyseren en verwerken met betrekking tot de situatie en ervaringen van transgender personen, met behulp van een open steekproef en een online-bevraging. Op deze wijze zal het IGVM opnieuw over recente cijfers beschikken, met het oog op het optimaliseren van de klachtenbehandeling en het beleidsvoorbereidend werk. Daarnaast zal het IGVM kunnen nagaan of er een evolutie kan waargenomen worden sinds de studie van 2009. Het onderzoek zal in de loop van 2018 afgerond worden en vertaald worden naar het Frans en het Engels. Vervolgens zullen de resultaten worden voorgesteld op een studiedag eind 2018.

[Actie 25] Het IGVM publiceert jaarlijks cijfers over het aantal wijzigingen in geslachtsregistratie[34], waarvoor wordt samengewerkt met het Rijksregister. In het webdocument worden de data gepresenteerd naar geslacht zoals geregistreerd bij geboorte, leeftijd, burgerlijke staat en regio. Er moet worden opgemerkt dat deze cijfers enkel weergeven hoeveel personen de officiële geslachtsvermelding op hun identiteitskaart lieten wijzigen en niet het totale aantal transgender personen in België, waar geen officiële cijfers

over bestaan. De nieuwe Transgenderwet, die van kracht ging op 1 januari 2018, zal naar alle verwachting een grote impact hebben op het aantal wijzigingen in geslachtsregistratie.

[Actie 26] In de studie van de Vlaamse overheid 'Samenleven in diversiteit' wordt de genderstereotypering en de aanvaarding van holebiseksualiteit bij bepaalde bevolkingsgroepen van buitenlandse herkomst in kaart gebracht (SID Survey). Hierbij wordt nagegaan of er verschillen zijn in de houding ten opzichte van holebiseksualiteit en gendergelijkheid in verschillende groepen.

[Actie 27] De Vlaamse overheid zal een onderzoek initiëren naar het welbevinden van transgender jongeren van 14 tot 24 jaar. Dit is een onderzoek dat in samenwerking met het Transgender Infopunt wordt georganiseerd. De resultaten van dit onderzoek worden verwacht eind 2018.

[Actie 28] Met de SCV-survey wordt de houding van de Vlaming ten aanzien van onder meer gender, seksuele identiteit en de transgender-thematiek gemonitord. Deze jaarlijkse survey wordt uitgevoerd door de Vlaamse statistische autoriteit.

[Actie 29] Het Waalse Gewest zal zijn beleid rond Gendermainstreaming binnen al zijn domeinen verderzetten, met name op vlak van genderstatistieken, teneinde eventuele problematische verschillen tussen LGBTI-personen te evalueren alsook om mogelijke dubbele discriminaties bij bijvoorbeeld lesbiennes te voorkomen.

Overzicht acties Gelijke kansen		**Verantwoordelijke**
GK 23. (23)	Uitvoeren van een onderzoek naar seksueel geweld in subgroepen, waaronder LGBT-personen.	Federale Overheid - Gelijke kansen
GK 24. (24)	Het updaten van het onderzoek 'Leven als een transgender in België'.	IGVM
GK 25. (25)	Nieuwe publicatie in verband met het aantal wijzigingen in geslachtsregistraties per jaar.	IGVM
GK 26. (26)	Monitoring van o.a. genderstereotypen en aanvaarding holebiseksualiteit bij bepaalde bevolkingsgroepen van buitenlandse herkomst (SID Survey).	Vlaamse Overheid – Inburgering & Integratie
GK 27. (27)	Onderzoek naar het welbevinden van transgender jongeren (14 – 24j.).	Vlaamse Overheid – Gelijke kansen
GK 28. (28)	Monitoring van houding van de Vlaming t.a.v. gender, seksuele identiteit, en transgender (SCV Survey).	Vlaamse Overheid - Statistiek Vlaanderen
GK 29. (29)	In het kader van Gendermainstreaming genderstatistieken m.b.t. LGBTI-personen genereren.	Waalse Gewest

Doelstelling 8: Overleg met en ondersteuning bieden aan organisaties en netwerken voor LGBTI-personen.

[Actie 30] De federale Staatssecretaris voor Gelijke kansen ondersteunt financieel, communicatief en/of met een actieve bijdrage enkele nationale en internationale evenementen die georganiseerd zullen worden door belangenverenigingen, die de rechten van LGBTI-personen verdedigen en sensibiliseren.

[Actie 31] Het Waalse Gewest blijft zich inzetten voor de versterking van het menselijk kapitaal en de financiering van de lokale netwerken en contactpunten die strijden tegen discriminatie van LGBT-personen. Dit alles wordt georganiseerd door middel van Boek VIII van het reglementaire wetboek betreffende de hulp aan LGBT-personen, het zogenaamde 'decreet voor Regenbooghuizen'.

[Actie 32] Het Waalse Gewest financiert de actoren, die strijden tegen discriminatie en instaan voor de verdediging en opvang van LGBT-personen. Het gaat hierbij om initiatieven die niet vallen onder het 'decreet voor Regenbooghuizen', zoals onder meer medische diensten of wanneer de erkenning als 'Regenbooghuis' nog niet rond is.

[Actie 33] Het Waalse Gewest verzekert een betere opvolging van discriminatiezaken, dankzij een kaderovereenkomst inzake een partnerschap tussen Unia en de Regenbooghuizen en tussen het IGVM en de Regenbooghuizen.

[Actie 34] De Duitstalige Gemeenschap ondersteunt projecten die inzetten op de integratie van verschillende kwetsbare groepen. Op deze wijze kan er kort op de bal gespeeld worden, en gereageerd worden op de verschillende acute noden van onder andere de LGBTI-doelgroep. De ondersteuning van deze projecten wordt gegarandeerd door de omzendbrief armoede en integratie.

[Actie 35] De Vlaamse overheid betrekt het lokale niveau bij het LGBTI-beleid, door de vijf regenbooghuizen te financieren en zo de regionale LGBTI-werking te ondersteunen.

[Actie 36] Gelijke Kansen Vlaanderen heeft zich verbonden tot een structurele financiering van het LGBT-middenveld. Het gaat om een jaarlijkse financiering van çavaria, the Belgian Pride, Transgender Infopunt en de Holebifoon. In het kader van Jeugd wordt de werking van Wel Jong Niet Hetero mogelijk gemaakt, vanuit Cultuur wordt çavaria gefinancierd als sociaal-culturele organisatie en Merhaba vzw als beweging.

[Actie 37] Gelijke Kansen Vlaanderen biedt ondersteuning aan lokale overheden bij de opmaak van een lokaal gelijke kansen-beleid. Een eerste communicatie hieromtrent is voorzien naar aanleiding van de lokale verkiezingen van 14 oktober 2018.

Overzicht acties Gelijke kansen		Verantwoordelijke
GK 30. (30)	Ondersteunen van LGBTI-verenigingen en –organisaties bij evenementen en/of projecten.	Federale Overheid – Gelijke kansen
GK 31. (31)	De ondersteuning van lokale netwerken en contactpunten die strijden tegen discriminatie van LGBT-personen.	Waalse Gewest
GK 32. (32)	Het verderzetten van de financiële steun voor actoren die strijden tegen discriminatie, en voor de verdediging en opvang van LGBT-personen.	Waalse Gewest
GK 33. (33)	Een betere behandeling van discriminatieklachten dankzij een samenwerkingsprotocol tussen Unia en het IGVM en de Regenbooghuizen.	Waalse Gewest
GK 34. (34)	Ondersteuning van projecten die inzetten op kwetsbare LGBTI-groepen.	Duitstalige gemeenschap
GK 35. (35)	Betrekken lokaal niveau bij LGBTI-beleid via financiering van 5 regenbooghuizen (regionale LGBTI-werking).	Vlaamse Overheid – Gelijke kansen
GK 36. (36)	Structurele financiering LGBT-middenveld.	Vlaamse Overheid – Gelijke kansen, Jeugd, Cultuur
GK 37. (37)	Ondersteuning van lokale overheden bij de opmaak van een lokaal gelijkekansen-beleid.	Vlaamse Overheid – Gelijke kansen

Doelstelling 9: Het opvolgen van de registratie van holebi- en transfobe misdrijven.

[Actie 38] Een haatmisdrijf is een misdrijf dat gemotiveerd wordt door haat, misprijzen of vijandelijkheid. Zo kan bijvoorbeeld holebifobie of transfobie aan de grondslag liggen. Bij zulke misdrijven mag de rechter een strafverzwaring toepassen. Bij gebrek aan een federale gelijkekansen-administratie werd Unia in 2000 aangewezen als voorlopig nationaal contactpunt voor haatmisdrijven bij het Bureau voor Democratische Instellingen en Mensenrechten (ODIHR) van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE). Omdat deze rol exclusief een overheidsdienst toekomt en niet onder de bevoegdheid valt van een gelijkheidsorgaan, kon Unia deze rol vanaf 2013 niet meer waarnemen. Met de oprichting van een federale administratie voor gelijke kansen, heeft de federale Staatssecretaris voor Gelijke kansen eind 2017 de Cel Gelijke Kansen aangewezen als nationaal contactpunt. In het kader hiervan zal de Cel Gelijke Kansen in overleg staan met ODIHR om gegevens te verzamelen en de uitwerking van initiatieven tegen haatmisdrijven in ons land op te volgen.

Overzicht acties Gelijke kansen		Verantwoordelijke
GK 38. (38)	Oprichting van een nationaal contactpunt haatmisdrijven.	Federale Overheid – Gelijke kansen

4.2 Werk

Negatieve beeldvorming ten aanzien van LGBTI-personen komt op de arbeidsmarkt soms (on)bewust tot uiting. Dit blijkt ook uit verschillende onderzoeken. Zo blijkt dat 62% van de transgender personen zich ooit gediscrimineerd voelde op het werk.[35] In de grootste Europese studie ooit onder transgender personen, uitgevoerd door de FRA, werden maar liefst 28 lidstaten onderzocht. Van alle respondenten uit België blijkt dat 53% aangeeft zich gediscrimineerd te voelen tijdens het zoeken naar werk (het Europese gemiddelde ligt op 37%).[36] Bij holebi's zegt bijna 54% al met homofobe uitspraken of gedragingen te zijn geconfronteerd in de werksituatie.[37] Daarom wordt er hard gewerkt om discriminatie te bestrijden en te voorkomen op de werkvloer. Zo worden er vormingen georganiseerd voor de arbeidsinspecteurs om discriminatie op grond van seksuele oriëntatie, genderidentiteit en genderexpressie te herkennen en te weten welke volgende stappen men best neemt. Samen met de sociale sectoren zal er ook een charter opgesteld worden, waarin de strijd tegen holebifobe en transfobe discriminatie en geweld benadrukt wordt. Daarnaast zorgt het IGVM voor een geüpdatete versie van de brochure 'Gids ter begeleiding van transgenders op het werk'.

Doelstelling 1: Vorming en sensibilisering van actoren op de werkvloer.

[Actie 1] De arbeidsinspecteurs van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg worden reeds in de basisopleiding gevormd door de gelijkheidsorganen over de antidiscriminatie- en genderwetgeving. Hoewel seksuele oriëntatie, genderidentiteit en genderexpressie hier reeds een onderdeel van zijn, betreft dit niet de focus van de opleiding. Naar de toekomst toe zullen deze opleidingen worden verdergezet waarbij de Minister van Werk zal vragen om het luik over de discriminatie van LGBTI-personen expliciet uit te breiden en op de agenda te plaatsen.

[Actie 2] De Minister van Werk zal via de sociaal bemiddelaars de sectoren oproepen om charters op te maken in hun sector om discriminatie te vermijden en aan te pakken. De aanpak van holebi- en transfoob geweld zal ook expliciet vermeld worden in deze charters.

[Actie 3] Enkele *Captains of Industry* zullen samen met de Minister van Werk een charter ondertekenen om een duidelijk statement te maken tegen discriminatie en geweld van LGBTI-personen op de werkvloer. Dit statement zal een belangrijk momentum vormen, waarbij het belang van de strijd tegen discriminatie en geweld tegen LGBTI-personen op de werkvloer wordt benadrukt. Dit zal gekoppeld worden aan een groots communicatiemoment via de media.

[Actie 4] Het Waalse Gewest zal de mogelijkheid onderzoeken om, samen met de bevoegde ministers, de gelijkheidsorganen en de Regenbooghuizen, de arbeidsinspecteurs te sensibiliseren omtrent holebifobe en transfobe discriminatie.

[Actie 5] De 'Gids ter begeleiding van transgenders op het werk' wordt door het IGVM aangepast op basis van de nieuwe Transgenderwet. Deze gids is bestemd voor alle werknemers, werkgevers en vakbonden die betrokken zijn bij het onthaal en de begeleiding van transgender personen op de werkvloer. De aangepaste versie zal in 2018 actief verspreid worden door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

[Actie 6] Het Waalse gewest zal de bevoegde actoren (zoals management, preventieadviseurs, vertrouwenspersonen, personeelsdiensten, werknemers en vakbonden) in openbare instellingen en in privéondernemingen aanmoedigen om sensibiliseringsacties op te starten. Daarnaast zal een inclusief beleid bevorderd worden, waarbij telkens aandacht wordt besteed aan de LGBT-thematiek. Zij zal dit doen in samenwerking met de gelijkheidsorganen en de Regenbooghuizen.

[Actie 7] KliQ vzw ontwikkelde in samenwerking met Vlerick Business School en VOKA, en met de steun van het Europees Sociaal Fonds en de Vlaamse Overheid, de toolbox 'De inclusieve organisatiecultuur'. De focus ligt hierbij op transgender personen, holebi's en vrouwen op de werkvloer. Op basis van de toolbox zorgt KliQ vzw vanaf 2018 voor een begeleidingsaanbod aan bedrijven.

[Actie 8] KliQ vzw maakt deel uit van een transnationaal samenwerkingsproject waarbij kennis wordt uitgewisseld. Dit moet leiden tot een verhoging van de expertise en sensitiviteit van de reguliere spelers op de arbeidsmarkt die verantwoordelijk zijn voor de toeleiding tot en het welzijn op de werkvloer. De kennisdeling zal leiden tot een methodiek die op 24 oktober 2018 wordt voorgesteld tijdens een internationaal colloquium. De methodiek zal vervolgens door KliQ vzw worden geïmplementeerd op de Vlaamse arbeidsmarkt. Dit project kwam tot stand met de steun van het Europees Sociaal Fonds en de Vlaamse overheid.[38]

Overzicht acties Werk		**Verantwoordelijke**
We 1. (39)	Vorming bieden aan de arbeidsinspecteurs m.b.t. discriminatie op grond van seksuele oriëntatie, genderexpressie en genderidentiteit.	Federale Overheid – Werk
We 2. (40)	Opstellen van charters in de sociale sectoren, waarin de aanpak van discriminatie en geweld t.a.v. LGBTI-personen wordt vermeld.	Federale Overheid – Werk
We 3. (41)	Ondertekening charter door enkele *Captains of Industry* en de Minister van werk.	Federale Overheid – Werk

We 4. (42)	Sensibilisering arbeidsinspectie omtrent holebifobe en transfobe discriminatie.	Waalse Gewest
We 5. (43)	Update en actieve verspreiding van de 'Gids ter begeleiding van transgenders op het werk'.	IGVM, Brussels Hoofdstedelijk Gewest
We 6. (44)	Aanmoedigen van de bevoegde actoren om sensibiliseringsacties op te zetten omtrent de LGBT-thematiek.	Waalse Gewest
We 7. (45)	Een begeleidingsaanbod op basis van de toolbox 'De inclusieve organisatiecultuur' beschikbaar stellen.	Vlaamse overheid – ESF / Werk
We 8. (46)	Aanmaak van een methodiek gericht op het toeleidingstraject en de eerste integratiefase op de werkvloer van holebi's en transgender personen.	Vlaamse overheid – ESF / Werk

4.3 Veiligheid en Preventie

In dit domein wordt de nadruk gelegd op de vorming en sensibilisering van de politie. Op deze wijze wordt er voor gezorgd dat elke politiedienst rekening houdt met het perspectief van LGBT-personen. Daarnaast wordt ook voorzien in het opvolgen van de aanstelling van referentieambtenaren, zoals wordt voorgeschreven door de omzendbrief over discriminatie en haatmisdrijven (COL 13/2013).

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden verschillende acties genomen om de registratie en aanpak van holebifobe en transfobe haatmisdrijven te verbeteren. Zo zal een coördinatiegroep opgericht worden binnen de politie van Brussel, zal er voorzien worden in een meldpunt 'homo-en transfobie', wordt er een crime survey georganiseerd en worden campagnes georganiseerd om de aangifte van haatmisdrijven te verhogen. In de Duitstalige Gemeenschap wordt aandacht besteed aan de hulp van LGBT-slachtoffers na een haatmisdrijf.

Doelstelling 1: Vorming en sensibilisering binnen politie.

[Actie 1] In het Nationaal Veiligheidsplan van 2016-2019 wordt de nadruk gelegd op discriminatie op welke grond dan ook (gender, seksuele oriëntatie, handicap, taal, afkomst etc.). De LGBT-thematiek maakt hier deel van uit en komt aan bod in de opleidingen voor politiemensen. Dit betreft zowel de basisopleiding, alsook de voortgezette en functionele opleidingen. De Geïntegreerde Politie stimuleert alle medewerkers, en in het bijzonder de referentiepersonen inzake discriminatie en haatmisdrijven, in het volgen van deze opleidingen. In deze context kunnen ook gastsprekers uitgenodigd worden.

[Actie 2] De Minister van Binnenlandse zaken zal de korpschefs en de leidinggevenden van de politie ertoe aanzetten om hun medewerkers te sensibiliseren over het bestaan en belang van diversiteitsopleidingen. Het aanbod van de opleidingen wordt ook beter bekend gemaakt door dit te verspreiden via verschillende kanalen, zoals het federaal opleidingsplan, het opleidingsaanbod vanuit de politiescholen en informatieve nieuwsbrieven. Tenslotte wordt ook de mogelijkheid van herscholing aangeboden.

[Actie 3] Door middel van onder andere affiches en de website van de federale politie wordt de LGBT-thematiek belicht. Er verschijnen ook nieuwsbrieven om politiemensen hieromtrent te informeren. De affichecampagne rond diversiteit en tegen discriminatie zal herhaald worden vanuit de federale politie. De lokale politiezones worden aangemoedigd deze affichecampagne over te nemen.

[Actie 4] Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zet in op een structurele vorming binnen politiediensten en justitie opdat deze diensten adequaat kunnen omgaan met slachtoffers van

anti-holebigeweld. Deze vormingen zullen georganiseerd worden door Rainbow House Brussels.

Overzicht acties Veiligheid en Preventie		Verantwoordelijke
VP 1. (47)	Aandacht voor de LGBT-thematiek in de opleidingen voor politiemensen.	Federale Overheid – Binnenlandse zaken
VP 2. (48)	Het volgen van diversiteitsopleidingen stimuleren en beter bekend maken.	Federale Overheid – Binnenlandse zaken
VP 3. (49)	De LGBT-thematiek kenbaar maken binnen de politie door middel van affiches, de website en via de nieuwsbrieven.	Federale Overheid – Binnenlandse zaken
VP 4. (50)	Structurele vorming binnen politie en justitie voor een adequate omgang met slachtoffers van anti-holebigeweld.	Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Doelstelling 2: De hulp en de toegankelijkheid verbeteren voor LGBT-slachtoffers na een haatmisdrijf.

[Actie 5] De omzendbrief voor politie en justitie over de behandeling van discriminatie en haatmisdrijven (COL 13/2013) bepaalt dat er in elke politiezone minstens één referentieambtenaar wordt aangesteld. Deze referentieambtenaar is een bevoorrecht aanspreekpunt op vlak van haatmisdrijven en discriminatie. Tevens zorgt deze persoon voor de verspreiding van de omzendbrief binnen de politiezone, de verspreiding van informatie over de opvang van slachtoffers van haatmisdrijven en de instructies omtrent de identificatie en registratie van discriminatie en haatmisdrijven. Ook gaat de referentieambtenaar in gesprek met justitiehuizen, de sociale inspectiediensten, en de gelijkheidsorganen. Voor wat betreft de federale politie zal er voorzien worden in de aanstelling van referentieambtenaren en zullen de coördinaten van deze personen centraal worden bijgehouden.

[Actie 6] In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt een gewestelijke coördinatiegroep opgericht met vertegenwoordigers van betrokken Brusselse politiezones (Brussel Hoofdstad Elsene), betrokken gemeenten, de referentiemagistraat, de referentieambtenaren, de gelijkheidsorganen, Rainbow House, of andere vertegenwoordigers van de doelgroep. Een dergelijk overleg versterkt de uitwerking van de COL 13/2013 op gewestelijk niveau en de sensibiliserende acties. Dit overleg zorgt voor een beter contact tussen de betrokkenen, verhoogt de meldingen en aangiftes, verbetert de sensibiliserende acties, bespreekt concrete cases van homo- of transfobie etc.

[Actie 7] In overleg met de betrokken partners zullen er ook stappen worden gezet om een afzonderlijk meldpunt voor homo- en transfobie op te richten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, in samenwerking met de politiezones. De slachtoffers of getuige(n) van homo- of transfobie kunnen hier terecht voor niet-dringende politiehulp.

[Actie 8] Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zal een Crime Survey organiseren, waarin de LGBT-gemeenschap wordt bevraagd om het soort geweld, de plaatsen waarin dit geweld voorkomt en de relatie tot de dader te identificeren.

[Actie 9] In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden sensibiliseringscampagnes georganiseerd, om de aangifte en meldingsbereidheid van haatmisdrijven te vergroten. Hierbij wordt concreet aandacht geschonken aan kwetsbare groepen, onder andere aan LGBT-personen.

[Actie 10] In de Duitstalige Gemeenschap wordt ingezet op de hulp van LGBTI-slachtoffers na een haatmisdrijf. Dit gebeurt in samenwerking met verschillende diensten zoals Prisma, het Sociaal-Psychologische Centrum (SPZ) etc. Zij vangen de slachtoffers van LGBTI-haatmisdrijven op na een strafrechtelijke inbreuk.

Overzicht acties Veiligheid en Preventie		**Verantwoordelijke**
VP 5. (51)	Opvolgen van referentieambtenaren overeenkomstig de COL 13/2013.	Federale overheid – Binnenlandse zaken
VP 6. (52)	Een gewestelijke coördinatiegroep oprichten binnen de politie van Brussel.	Brussels Hoofdstedelijk Gewest
VP 7. (53)	Het oprichten van een meldpunt 'Homo-en transfobie' bij de lokale politie.	Brussels Hoofdstedelijk Gewest
VP 8. (54)	Het realiseren van een crime survey.	Brussels Hoofdstedelijk Gewest
VP 9. (55)	Campagnes om de aangifte en meldingsbereidheid van haatmisdrijven te verhogen.	Brussels Hoofdstedelijk Gewest
VP 10. (56)	De hulp aan LGBTI-slachtoffers na een haatmisdrijf verzekeren.	Duitstalige Gemeenschap

4.4 Ontwikkelingssamenwerking

De rechten van de LGBT-gemeenschap in het Zuiden zijn een belangrijk aandachtspunt voor de Belgische ontwikkelingssamenwerking. Zo sloot België zich bijvoorbeeld aan bij het protest tegen de anti-homowet in Oeganda. De wet werd uiteindelijk om technische redenen geschrapt, maar de druk van donoren, zoals onder meer van België, zorgt er wel voor dat de Oegandese regering dergelijke wetgevende voorstellen van de agenda probeert te houden.

In de nieuwe genderstrategie van de Belgische ontwikkelingssamenwerking en het bijhorend actieplan[39] besteedt de Minister van Ontwikkelingssamenwerking aandacht aan de rechten van LGBTI-personen. Eén van de vier prioriteiten van het actieplan omvat de bescherming van rechten en de strijd tegen geweld op basis van gender, met bijzondere aandacht voor LGBTI-personen. De acties worden uitgevoerd in samenspraak met het Belgische LGBTI-middenveld, en benadrukken de Belgische steun voor de LGBTI-thematiek in ontwikkelingslanden.

Doelstelling 1: De mensenrechten van LGBTI-personen opnemen in het beleid inzake de Belgische ontwikkelingssamenwerking.

[Actie 1] Door de Belgische LGBTI-organisaties actief te betrekken in het beleid, worden de verschillende actoren gesensibiliseerd en opgeleid over de thematiek. Concreet zal de Minister van Ontwikkelingssamenwerking informele bewustmakings- en opleidingsmomenten organiseren met onder andere çavaria, Arc-en-Ciel Wallonie en Rainbow House Brussels voor de medewerkers van de Directie-Generaal Ontwikkelingssamenwerking en Humanitaire Hulp (hierna: DGD) en Enabel. De LGBTI-organisaties worden ook in contact gebracht met de Adviesraad Gender en Ontwikkeling (ARGO).

[Actie 2] De Minister van Ontwikkelingssamenwerking zal voorstellen formuleren hoe de rechten van LGBTI-personen beter beschermd kunnen worden in overleg met de andere Technische en Financiële Partners. Deze voorstellen kunnen bijvoorbeeld zijn: financiering van een project, ontmoeting met hun vertegenwoordigers etc. De voorstellen worden aangepast aan de context van het partnerland en er wordt bekeken wat de meest gepaste wijze is om de rechten van LGBTI-personen te ondersteunen.

[Actie 3] Bij een bezoek aan de partnerlanden van de Belgische ontwikkelingssamenwerking engageert de Minister van Ontwikkelingssamenwerking zich ertoe om ontmoetingen te organiseren met LGBTI-personen en -verenigingen. Hierdoor worden deze organisaties zichtbaar gesteund. Dit gebeurt echter alleen wanneer deze verenigingen hiermee akkoord zijn en wanneer dit de mensen zelf niet in gevaar brengt.

Overzicht acties Ontwikkelingssamenwerking		Verantwoordelijke
OS 1. (57)	Bewustmakings- en opleidingsmomenten organiseren m.b.t. de rechten van LGBTI-personen voor de actoren van de Belgische ontwikkelingssamenwerking.	Federale Overheid - Ontwikkelingssamenwerking
OS 2. (58)	In overleg met andere Technische en Financiële Partners in de partnerlanden voorstellen formuleren ten gunste van LGBTI-personen.	Federale Overheid - Ontwikkelingssamenwerking
OS 3. (59)	Bij bezoek aan partnerlanden een ontmoeting met een LGBTI-organisatie inplannen.	Federale Overheid - Ontwikkelingssamenwerking

Doelstelling 2: Overleg met en ondersteuning bieden aan organisaties en netwerken voor LGBTI-personen.

[Actie 4] Er wordt ook duidelijke steun verleend voor LGBTI-thema's in de communicatie van de Minister van Ontwikkelingssamenwerking en de DGD. De LGBTI-topics worden systematisch geïntegreerd in evenementen, mijlpalen in perscommuniqués en allerhande communicaties, met name websites, sociale netwerken etc.

[Actie 5] Op verschillende momenten zal de Minister van Ontwikkelingssamenwerking deelnemen aan internationale evenementen over de LGBTI-thematiek. Dit zal gebeuren in overleg met, en ter ondersteuning van, de Belgische LGBTI-organisaties, om op deze manier de zichtbaarheid van de Belgische steun internationaal in de kijker te zetten.

Overzicht acties Ontwikkelingssamenwerking		Verantwoordelijke
OS 4. (60)	Het systematisch integreren van LGBTI-topics in allerhande communicaties.	Federale Overheid – Ontwikkelingssamenwerking
OS 5. (61)	Deelname aan internationale evenementen over de LGBTI-thematiek.	Federale Overheid - Ontwikkelingssamenwerking

4.5 Buitenlandse zaken

Op Europees en wereldniveau zijn er grote verschillen tussen de rechten van LGBTI-personen. In sommige landen groeit de openheid, terwijl andere landen proberen beperkende wetten te introduceren. Voor LGBTI-personen en mensenrechtenverdedigers is internationale steun in deze landen erg belangrijk. Om deze reden zet de Belgische overheid zich in om de mensenrechten van LGBTI-personen op het internationale niveau onder de aandacht te brengen en wordt er verder gewerkt aan het versterken van de rechten van LGBTI-personen op Europees niveau.

Doelstelling 1: Het verdedigen en promoten van mensenrechten van LGBTI-personen ten aanzien van landen die hun rechten schenden.

[Actie 1] De Belgische overheid zal aanbevelingen formuleren in het kader van het Universeel Periodiek Onderzoek (Universal Periodic Review), ten aanzien van landen waarin de LGBTI-thematiek wordt opgeworpen als een aandachtspunt. De thematiek zal vermeld worden in schriftelijke vragen of tijdens mondelinge interventies.

[Actie 2] De Belgische diplomatie zal actief betrokken worden bij de verdediging van de LGBTI-rechten. In het bijzonder wordt ingezet op de decriminalisering en de bestrijding van discriminerende wetgeving en beleid, de bevordering van gelijkheid en non-discriminatie, de strijd tegen haatmisdrijven gepleegd tegen LGBTI-personen en de ondersteuning en bescherming van mensenrechtenverdedigers die op dit gebied werkzaam zijn.

[Actie 3] De bescherming van de rechten van LGBTI-personen zullen regelmatig besproken worden tijdens bilaterale gesprekken met een aantal landen waarin deze rechten nog problematisch zijn. Het LGBTI-thema zal opgenomen worden in de *speaking points* die worden voorbereid voor de Belgische hoogwaardigheidsbekleders.

[Actie 4] België is en blijft actief betrokken bij verschillende internationale initiatieven, zoals verschillende netwerken op multilateraal en bilateraal niveau, die gericht zijn op de bescherming van de mensenrechten van LGBTI-mensen.

[Actie 5] De Vlaamse overheid ondersteunt via een projectsubsidie de organisatie van de '7th European Transgender Council'. Deze internationale conferentie vindt plaats van 28 juni tot 1 juli 2018 in Antwerpen. 250 activisten, academici en beleidsmakers komen samen voor drie dagen van lezingen, paneldiscussies en workshops, met bijzondere aandacht voor de specifieke situaties en noden gelieerd aan de interne diversiteit. Door deze conferentie mee mogelijk te maken, maakt de Vlaamse overheid zowel in eigen regio als internationaal haar steun aan de transgendergemeenschap zichtbaar.

Overzicht acties Buitenlandse zaken		Verantwoordelijke
BZ 1. (62)	Het formuleren van aanbevelingen voor bepaalde landen m.b.t. de rechten van LGBTI-personen.	Federale Overheid - Buitenlandse Zaken
BZ 2. (63)	Het actief mobiliseren van de Belgische diplomatie rond de mensenrechten van LGBTI-personen.	Federale Overheid - Buitenlandse Zaken
BZ 3. (64)	Het opnemen van de rechten van LGBTI-personen tijdens bilaterale gesprekken.	Federale Overheid - Buitenlandse Zaken
BZ 4. (65)	Actieve deelname aan internationale initiatieven ter bevordering en bescherming van de mensenrechten van LGBTI-personen.	Federale Overheid - Buitenlandse Zaken
BZ 5. (66)	Het ondersteunen van de '7th European Transgender Council' van 28 juni tot 1 juli in Antwerpen.	Vlaamse Overheid – Buitenlandse zaken

Doelstelling 2: Het Europees LGBTI-beleid uitvoeren en versterken.

[Actie 6] België blijft een actieve rol spelen in het waarborgen van de implementatie van de 'EU-richtlijnen ter bevordering en bescherming van de uitoefening van alle mensenrechten door LGBTI-personen' die in juni 2013 door de Belgische regering werden aangenomen, en waaraan België actief heeft bijgedragen. Waar nodig, zal België het bewustzijn van andere EU-lidstaten en EU-delegaties vergroten over het belang van deze richtlijnen en zal hen aanmoedigen om deze te gebruiken.

[Actie 7] Tijdens de ministeriële vergadering van de IDAHOT-conferentie in Brussel op 18 en 19 mei 2017 werd, op initiatief van de Staatssecretaris voor Gelijke kansen, een *Renewed Call for a comprehensive policy approach at European Union level and across the European Union member states on LGBTI issues* voorgesteld. Met deze 'Ministerial Declaration' roepen de Europese Ministers de Europese Commissie en alle Europese lidstaten op om zich in te spannen om werk te maken van een vooruitstrevend LGBTI-beleid. De Call werd reeds ondertekend door 14 Europese landen. Deze Call wordt door België actief voorgedragen en er wordt beoogd om zoveel mogelijk handtekeningen te verkrijgen. De Cel Gelijke Kansen zal deze Call verder verspreiden en promoten.

Overzicht acties Buitenlandse zaken		Verantwoordelijke
BZ 6. (67)	De uitvoering van de 'EU-richtlijnen ter bevordering en bescherming van de uitoefening van alle mensenrechten door LGBTI-personen' verzekeren.	Federale Overheid - Buitenlandse Zaken
BZ 7. (68)	Het verder verspreiden en promoten van de *Renewed Call for a comprehensive policy approach at European Union level and across the European Union member states on LGBTI issues.*	Federale Overheid – Gelijke kansen

4.6 Justitie

In het beleidsdomein Justitie wordt ingezet op vier doelstellingen, namelijk: het versterken van de wetgeving, het verbeteren van de registratie en opvolging van homo- en transfobe misdrijven en sensibilisering en vorming binnen de gevangenissen en voor de magistraten van de parketten en auditoraten. Er wordt onder meer bekeken of drukpersmisdrijven, ingegeven door homofobie en transfobie, ook voor de correctionele rechtbank kunnen worden gebracht in plaats van voor het Hof van Assisen, zoals de Grondwet nu voorschrijft. Daarnaast zullen de discriminerende gronden 'geslachtsverandering, genderidentiteit en genderexpressie' algemeen opgenomen worden in het Strafwetboek zodat ze als verzwarende omstandigheid of als verzwarend bestanddeel tot een zwaardere bestraffing kunnen leiden. Verder worden acties opgenomen om de registratie en opvolging van homofobe en transfobe haatmisdrijven te verbeteren. Tevens wordt de mogelijkheid onderzocht van specifieke richtvragen die het herkennen van een haatmisdrijf kunnen vergemakkelijken en ervoor zorgen dat de belangrijkste elementen ter zake in het PV worden opgenomen. Er worden tenslotte ook specifieke richtlijnen voorzien voor transgender personen in de gevangenissen en opleidingen voorzien over de LGBTI-thematiek in de gevangenissen en de rechterlijke orde.

Doelstelling 1: Het nemen van wetgevende initiatieven of bestaande wetgeving verbeteren.

[Actie 1] Drukpersmisdrijven zijn momenteel gecorrectionaliseerd voor wat betreft racistische motieven. Maar op basis van alle andere motieven, zoals homo- en transfobie, dienen ze behandeld te worden door het Hof van Assisen, zoals bepaald door grondwetsartikel 150. In het kader van een eventuele globale herziening van artikel 150 van de Grondwet, wordt voorgesteld dat ook de drukpersmisdrijven, ingegeven door homofobie of transfobie (op grond van seksuele geaardheid, geslachtsverandering, genderidentiteit en genderexpressie) voortaan voor de correctionele rechtbanken worden vervolgd in plaats van voor een Hof van Assisen.

[Actie 2] In het kader van de hervorming van het Strafwetboek wordt de discriminerende drijfveer van de geslachtsverandering, de genderidentiteit en de genderexpressie algemeen opgenomen als verzwarende omstandigheid of verzwarend bestanddeel voor bepaalde misdrijven die met die drijfveer worden gepleegd. Zij zullen op die manier zwaarder kunnen worden bestraft.

Overzicht acties Justitie		Verantwoordelijke
Ju 1. (69)	Onderzoek naar het correctionaliseren van drukpersmisdrijven o.b.v. seksuele geaardheid, geslachtsverandering, genderidentiteit en genderexpressie.	Federale Overheid - Justitie

Ju 2. (70)	De discriminerende drijfveer van geslachtsverandering, genderidentiteit en genderexpressie in het strafwetboek opnemen als verzwarende omstandigheid of verzwarend bestanddeel.	Federale Overheid - Justitie

Doelstelling 2: Het verbeteren van de registratie en opvolging van holebi- en transfobe misdrijven.

[Actie 3] In uitvoering van de COL 13/2013 wordt de specifieke registratie van homofobe en transfobe haatmisdrijven verbeterd. Dit wordt mogelijk dankzij de ontwikkeling en implementatie van één digitale dossierbeheerapplicatie voor alle rechtbanken en parketten van eerste aanleg (met inbegrip van de arbeidsauditoraten), namelijk MaCH. Hierdoor wordt niet alleen een meer efficiënt en kwaliteitsvol beheer van gerechtelijk dossiers mogelijk, maar zullen ook statistieken veel sneller kunnen worden aangemaakt. Dit systeem wordt onderworpen aan een jaarlijkse evaluatie en wordt indien nodig bijgestuurd.

[Actie 4] Samen met de Koning Boudewijnstichting, Unia en het IGVM wenst het College van Procureurs-generaal een wetenschappelijk onderzoek op te starten om na te gaan waarom slechts een klein aantal pv's bij de parketten toekomen en waarom er zoveel procedures wegens o.a. discriminatie, haatmisdrijven etc. geseponeerd worden.

[Actie 5] In het kader van de COL 13/2013 werd herhaaldelijk aangedrongen op het aanduiden van referentiemagistraten en ambtenaren in alle parketten en auditoraten. Dit is inmiddels reeds het geval. In navolging hiervan zal een lijst met hun namen worden opgesteld en bijgehouden.

[Actie 6] Het advies van het College van Procureurs-generaal en de federale politie zal ingewonnen worden omtrent de opportuniteit om specifieke richtvragen te voorzien. Aan de hand van deze richtvragen zal worden onderzocht of bepaalde misdrijven met een discriminerende drijfveer werden gepleegd, telkens wanneer er aanwijzingen zijn dat dit het geval zou kunnen zijn.

Overzicht acties Justitie		Verantwoordelijke
Ju 3. (71)	De introductie van een nieuwe applicatie voor de registratie van haatmisdrijven, waaronder homofobe en transfobe haatmisdrijven.	Federale Overheid - Justitie
Ju 4. (72)	Onderzoek naar de reden van de hoge seponeringsgraad van haatmisdrijven.	Federale Overheid - Justitie
Ju 5. (73)	Opvolging van de referentiemagistraten bij parketten alsook een oplijsting van deze personen.	Federale Overheid - Justitie

Ju 6. (74)	Advies inwinnen omtrent het opstellen van specifieke richtvragen om de discriminerende drijfveer van een misdrijf na te gaan.	Federale Overheid - Justitie

Doelstelling 3: Vorming en sensibilisering binnen penitentiaire instellingen.

[Actie 7] Om medewerkers in gevangenissen te sensibiliseren en te informeren omtrent de LGBT-thematiek zullen er specifieke onderrichtingen en vormingen uitgewerkt worden. Deze onderrichtingen zullen concrete instructies en procedures bevatten omtrent de omgang met transgender personen. Zij zullen geïnspireerd zijn op de *guidelines* van het Schotse gevangeniswezen.[40] De Belgische context werd reeds juridisch geanalyseerd. Concreet zullen er onder meer rond de volgende domeinen instructies of procedures uitgewerkt worden: onthaal, registratie en delen van informatie, classificatie en toewijzing, douches en kleedruimten, medische begeleiding, risico-inschatting, aandachtspunten in het dossier etc. De onderrichtingen zullen gecommuniceerd en geïmplementeerd worden in de gevangenissen en verwerkt worden in de opleidingen over diversiteit. Daarnaast zal er een casus uitgewerkt worden over de LGBT-thematiek, die verplicht gebruikt zal worden in bepaalde opleidingen van het gevangeniswezen.

[Actie 8] In 2014 lanceerde de federale politie een fiche omtrent de fouillering van transgender personen. De boodschap van deze fiches is om het aan de transgender persoon zelf te vragen of men het liefst door een vrouw of door een man gefouilleerd wenst te worden. Deze fiche van de politie kan als voorbeeld dienen voor het personeel van de penitentiaire instellingen. De instructies rond de fouillering van transgender personen zullen eveneens opgenomen worden in de onderrichtingen. Er zal ook een fiche toegevoegd worden aan het materiaal dat gebruikt wordt in opleidingen en de fiche zal verspreid worden in de gevangenissen.

Overzicht acties Justitie		Verantwoordelijke
Ju 7. (75)	Sensibilisering en informatieverspreiding in gevangeniswezen omtrent LGBT-personen.	Federale Overheid - Justitie
Ju 8. (76)	Uitbreiding fiche fouillering transgenders naar personeel penitentiaire instellingen.	Federale Overheid - Justitie

Doelstelling 4: Vorming en sensibilisering binnen parketten en auditoraten.

[Actie 9] De opleidingen omtrent discriminatie worden georganiseerd in samenwerking met het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding. Deze trainingen passen in de context van de opleidingsvereiste die werd geformuleerd door de omzendbrief COL 13/2013. Deze bepaalt dat in elk parket en in elke auditoraat, ten minste één magistraat de training moet volgen die wordt georganiseerd door het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding. Zo werd op 23 november 2017 al een grondige training voor magistraten gegeven over 'Cyberhate'. Daarnaast zijn er

ook vormingen gepland over ‘discriminatie en haatmisdrijven’ voor gerechtelijke stagiairs op 16 april en 23 april 2018 in het Frans en 20 en 25 april 2018 in het Nederlands. Deze opleidingen kaderen in de permanente en voortgezette vorming binnen de magistratuur en zullen worden hernomen naargelang de nood zich voordoet.

Overzicht acties Justitie		Verantwoordelijke
Ju 9. (77)	Verderzetting van gerechtelijke opleidingen in het kader van de COL 13/2013.	Federale Overheid - Justitie

4.7 Volksgezondheid, Welzijn en Gezin

LGBT-personen hebben unieke zorgnoden die vaak niet worden (h)erkend door zorgverleners. Een verdere belangrijke belemmering bij het verkrijgen van toegang tot gezondheidsdiensten door LGBT-personen betreft het bekendmaken van hun genderidentiteit en/of seksuele oriëntatie, aangezien vele onder hen bang zijn om gediscrimineerd te worden en/of een slechtere behandeling te zullen ervaren wanneer zij hun seksuele oriëntatie en/of genderidentiteit onthullen aan een gezondheidswerker. Om deze ongelijkheden weg te werken zullen tien beleidsmaatregelen genomen worden.

Doelstelling 1: Het verbeteren van de zorg voor LGBT-personen.

[Actie 1] Vanaf 1 oktober 2017 voorziet de Minister van Volksgezondheid in de terugbetaling van enkele aspecten van transgenderzorg. Hiervoor werd een overeenkomst gesloten tussen het RIZIV en het UZ Gent en CHU Luik. Dankzij deze conventie kunnen alle personen (met een Belgische ziekteverzekering) die een hulpvraag hebben met betrekking tot hun genderidentiteit of genderexpressie kosteloos beroep doen op een psycholoog of sociaal werker binnen het genderteam van het UZ Gent of CHU Luik. Elke persoon kan maximaal 25 individuele zittingen terug betaald krijgen. Er wordt voorzien in 15 sessies voor -16-jarigen en 10 sessies voor +16-jarigen. Ook puberteitsremmers kunnen binnen de conventie terugbetaald worden. Het budget laat toe om de opvolging van in totaal 500 tot 700 personen per jaar te vergoeden.

[Actie 2] Transgender personen ondervinden een waaier aan problemen in hun relatie met verzekeraars. Zo zijn ze vaak in de onmogelijkheid om een verzekering af te sluiten, ondervinden zij een bemoeilijkte toegang tot de verzekeraars en verloopt de terugbetaling van lopende verzekeringspolissen een pak moeilijker. Naar aanleiding van verschillende klachten van transgender personen heeft het IGVM in 2013 een oproep gelanceerd voor getuigenissen en juridisch advies gevraagd aan een expert. Op basis van dit advies zijn een aantal rechtszaken aanhangig gemaakt. Na afloop van de gerechtelijke uitspraken in deze, zal het IGVM met de verzekeringssector en de Ombudsman Verzekeringen in gesprek gaan om een structurele oplossing te vinden voor de frequente schendingen van de rechten van transgender personen.

[Actie 3] Op basis van het rapport van de Hoge Gezondheidsraad en consultatie van verschillende organisaties en experten werd op 28 augustus 2017 een gezondheidswet gepubliceerd die een lijst bevat met de uitsluitingscriteria voor bloeddonatie in functie van seksueel gedrag. Voor mannen die seks hebben met mannen (hierna: MSM) houdt dit in dat er een uitsluitingsperiode van twaalf maanden wordt gerekend vanaf het laatste seksueel contact. De FOD Volksgezondheid zal de tijdelijke uitsluitingscriteria en uitsluitingsperiodes

minstens om de twee jaar evalueren. Op basis van de aanbevelingen uit deze evaluatie kan de Minister van Volksgezondheid het uitvoeringsbesluit vervolgens aanpassen.

[Actie 4] Omdat 52% van alle HIV-besmettingen in België zich voordoen bij MSM, wordt er verder gewerkt aan de standaardisering en continue verbetering van de zorg aangeboden in de Aids Referentie Centra (hierna: ARC). Meer specifiek zal er in de toekomst rekening worden gehouden met nieuwe tendensen, zoals de long-term HIV-survivor, uniforme zorg in termen van toegang tot een klinisch psycholoog en seksuoloog, samenwerking met andere hospitaaldiensten voor de oudere patiënten, organisatie van gezamenlijke activiteiten tussen patiëntenorganisaties en ARC, regelmatig overleg met de Positieve Raad en de registratie van kwaliteitsindicatoren. Tevens zal de toegang tot PrEP verbeterd worden. Naast de terugbetaling hiervan, dat sinds 1 juni 2017 mogelijk is, wordt er ook voor gezorgd dat de PrEP-gebruiker eenzelfde behandelingstraject in de elf ARC's kan volgen.

[Actie 5] Het Vlaams Expertisecentrum Suïcidepreventie, çavaria en de suïcidepreventiewerking van de Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg werken samen aan het voorkomen en opvangen van suïcidale gedachten en gedrag bij holebi's en transgender personen. In 2018 en 2019 loopt er in dit kader een concreet project dat focust op risicofactoren bij de ontwikkeling van suïcidegedachten bij deze groepen. Er gaat hierbij bijzondere aandacht naar copingmechanismen, naar ervaringen met holebifoob- en transfoob geweld en naar de reacties daarop van de omgeving. Het project moet leiden tot een verbeterde hulpverlening en tot een website en webtools.

[Actie 6] Vlaanderen voert een preventief gezondheidsbeleid, onder andere wat seksuele gezondheid betreft. Vlaanderen legt in zijn beleid de focus op seksueel overdraagbare infecties, positieve seksualiteitsbeleving en inzet op risicogroepen. Hierbij is er ook aandacht voor gender en seksuele diversiteit.

Overzicht acties Volksgezondheid, Welzijn en Gezin		**Verantwoordelijke**
VWG 1. (78)	Terugbetaling voor betere transgenderzorg verzekeren.	Federale Overheid – Volksgezondheid
VWG 2. (79)	Overleg met verzekeringsmaatschappijen om een structurele oplossing voor transgender personen te vinden.	IGVM
VWG 3. (80)	Structurele evaluatie van de uitsluitingscriteria en -periodes van bloeddonatie door MSM.	Federale Overheid – Volksgezondheid
VWG 4. (81)	Verbetering van de zorg in de ARC en verbetering van de toegang tot PrEP.	Federale Overheid – Volksgezondheid
VWG 5. (82)	Verbeterde suïcidepreventie bij holebi's en transgender personen.	Vlaamse Overheid – Welzijn

WVG 6. (83)	Preventief beleid m.b.t. seksuele gezondheid, met aandacht voor gender en seksuele diversiteit.	Vlaamse Overheid – Welzijn

Doelstelling 2: Overleg met en ondersteuning bieden aan organisaties en netwerken voor LGBTI-personen.

[Actie 7] Er wordt een dialoog opgestart tussen LGBTI-verenigingen en de organisatie van zorgverstrekkers. De patiëntenorganisaties moeten namelijk een structurele plaats en rol krijgen, waardoor de band met de ARC versterkt zal worden. Om dit te bekomen zal er regelmatig overleg plaats vinden tussen LGBTI-verenigingen en de ARC.

[Actie 8] Het Agentschap Zorg & Gezondheid van de Vlaamse overheid zet zich in om de directies en medewerkers in residentiële ouderenzorg te informeren en te sensibiliseren over genderidentiteit en seksuele diversiteit. In 2016 werd een intensieve samenwerking opgestart met het expertisecentrum KliQ vzw, in nauw overleg met de koepelorganisaties uit de sector. Dit leidde tot de aanmaak van materialen en begeleidingstrajecten op maat, alsook tot studiedagen in 2017 en 2018.

[Actie 9] Binnen de Duitstalige gemeenschap worden samenwerkingsakkoorden opgesteld met de gespecialiseerde diensten om de psychologische begeleiding en trauma-therapie te verzekeren van LGBTI-personen na een haatmisdrijf.

[Actie 10] De Vlaamse overheid zet in op het ondersteunen van de partners van transgender personen. In 2016 startte een project waarbij het Transgender Infopunt (TIP) een buddy-project opzette waarbij partners van transgender personen worden opgeleid en ondersteund bij het begeleiden van lotgenoten. In 2018 wordt deze werking verdergezet. Tegelijk wordt er verder gewerkt aan de methodiek zodat het ook kan worden ingezet voor andere familieleden van transgender personen, en voor andere aandachtsgroepen binnen het welzijnsbeleid.

Overzicht acties Volksgezondheid, Welzijn en Gezin		Verantwoordelijke
VWG 7. (84)	Ontwikkelen van een dialoog tussen LGBTI-verenigingen en de organisatie van zorgverstrekkers.	Federale Overheid – Volksgezondheid
VWG 8. (85)	Informeren en sensibiliseren van directies en medewerkers in woonzorgcentra.	Vlaamse overheid – Agentschap Zorg & Gezondheid
VWG 9. (86)	Samenwerkingsakkoorden opstellen om de psychologische begeleiding van LGBT-slachtoffers van haatmisdrijven te verzekeren.	Duitstalige Gemeenschap
VWG 10. (87)	Ondersteuning van partners van transgender personen.	Vlaamse Overheid - Welzijn

Doelstelling 3: Sensibiliseren om te komen tot een algemene aanvaarding van LGBTI-personen.

[Actie 11] De Duitstalige Gemeenschap zet zich in om de LGBTI-thematiek te integreren in de adoptieprocedures. Het doel is om een aangepaste begeleiding van LGBTI-personen te garanderen, wanneer zij zich aanmelden bij de adoptiediensten. Specifiek worden er opleidingen georganiseerd in samenwerking met de Duitse collega's en wordt er ingezet op sensibilisatie en de verschillende mogelijke methodes tijdens seminaries in de Duitstalige Gemeenschap.

[Actie 12] Het Waalse Gewest zal de medische zorgverleners sensibiliseren en informeren over de specifieke bijzonderheden van transgender personen. Op deze wijze kunnen hen aangepaste diensten aangeboden worden. Daarnaast zal ook de gezondheidssector op een algemene wijze geïnformeerd worden, voornamelijk via verschillende, reeds bestaande, campagnes.

[Actie 13] Het Transgender Infopunt (TIP) is de plek waar transgender personen, hun omgeving en alle geïnteresseerden terecht kunnen met hun vragen over genderidentiteit en het transgenderthema. Sinds 2018 wordt de werking van het TIP vanuit Gelijke Kansen structureel gefinancierd.

Overzicht acties Volksgezondheid, Welzijn en Gezin		Verantwoordelijke
VWG 11. (88)	Integreren van de LGBTI-thematiek in de adoptieprocedure.	Duitstalige Gemeenschap
VWG 12. (89)	Sensibiliseren en informeren van de zorgverleners en de medische sector over het transgender-thema.	Waalse Gewest
VWG 13. (90)	Structurele ondersteuning van het Transgender Infopunt.	Vlaamse overheid – Gelijke Kansen

4.8 Ambtenarenzaken

De verschillende overheden zullen een personeelsbeleid voeren, zowel intern als extern, dat de perspectieven van LGBTI-personen in rekening brengt. Hierbij wordt ingezet op het 'mainstreamen' van LGBTI-perspectieven binnen het overheidsbeleid. Er worden vormingen en sensibiliseringscampagnes georganiseerd binnen verschillende overheidsdiensten. In de Franse Gemeenschap worden de openstaande betrekkingen genderneutraal verwoord, en op federaal niveau wordt het '.beproud!'-netwerk[41] verder uitgebouwd.

Doelstelling 1: Vorming en sensibilisering van actoren binnen de overheid.

[Actie 1] De Minister van Ambtenarenzaken zal de diversiteitsopleidingen voor leidinggevenden, HR-medewerkers en de diversiteitsambtenaren binnen de Federale Overheid analyseren vanuit het de LGBTI-oogpunt. Op basis van deze analyse zal het thema verder uitgewerkt worden binnen deze opleidingen.

[Actie 2] Het Waalse Gewest zal sensibiliseringsacties opzetten en vormingen geven omtrent discriminatie in de overheidsdiensten in het kader van het 'jaar van de diversiteit'.

[Actie 3] De Duitstalige Gemeenschap zal een sensibiliseringsdag organiseren voor eerste- en tweedelijnsdiensten, onder meer over de LGBTI-thematiek. Ter voorbereiding van deze sensibiliseringsdag wordt een online-vragenlijst verstuurd. Op deze wijze wordt naar de kennis en de noden van de eerste en tweedelijnsdiensten gepeild en deze worden vervolgens geïntegreerd in de organisatie van de dag.

[Actie 4] De jobaanbiedingen van de overheidsdiensten van de Franse Gemeenschap en de Vlaamse overheid zullen genderneutraal geformuleerd worden.

[Actie 5] De Vlaamse overheid heeft een raamovereenkomst met het Transgender Infopunt en met KliQ vzw voor het verzorgen van vormingen of begeleidingen bij entiteiten binnen de Vlaamse Overheid die daar behoefte aan hebben.

Overzicht acties Ambtenarenzaken		Verantwoordelijke
AZ 1. (91)	Analyseren en uitwerken van diversiteitsopleidingen binnen de Federale overheid.	Federale Overheid – Ambtenarenzaken
AZ 2. (92)	Sensibiliseringsacties in het kader van de bevordering van de diversiteit binnen overheidsdiensten.	Waalse Gewest
AZ 3. (93)	De organisatie van een sensibiliseringsdag voor eerste- en tweedelijnsdiensten.	Duitstalige Gemeenschap

AZ 4. (94)	Opstellen van genderneutrale functie-omschrijvingen.	Franse Gemeenschap, Vlaamse Overheid
AZ 5. (95)	Raamovereenkomst voor het verzorgen van vorming en/begeleiding van entiteiten.	Vlaamse Overheid

Doelstelling 2: Overleg met en ondersteuning bieden aan organisaties en netwerken voor LGBTI-personen.

[Actie 6] De Minister van Ambtenarenzaken en de federale staatssecretaris voor Gelijke Kansen willen inzetten op het ondersteunen en verder uitbouwen van .beproud!, het LGBT-netwerk binnen de federale overheid, door het organiseren van activiteiten (vb. koepeloverleg, conferenties, infodagen etc.) voor de doelgroep.

[Actie 7] De Minister van Ambtenarenzaken zal helpen om het .beproud!-netwerk verder bekend te maken. Zo zal hiervoor een communicatieplan met concrete acties worden opgesteld.

Overzicht acties Ambtenarenzaken		Verantwoordelijke
AZ 6. (96)	Verder uitbouwen van .beproud! binnen de Federale Overheid.	Federale Overheid – Ambtenarenzaken en Gelijke kansen
AZ 7. (97)	Verder bekendmaken van het netwerk .beproud!.	Federale Overheid - Ambtenarenzaken

4.9 Asiel en Migratie

LGBTI-asielzoekers en vluchtelingen hebben nood aan een aangepaste hulpverlening. Dit vertaalt zich in verschillende acties. Er wordt onder meer voorzien in de vorming en sensibilisering van de verschillende actoren binnen asiel en migratie. Daarnaast worden ook verschillende maatregelen genomen om de correcte opvang van LGBTI-personen te garanderen.

In 2016 en 2017 subsidieerde Fedasil het Safe Havens-project van çavaria. De belangrijkste activiteiten die in het kader van het Safe Havens-project werden georganiseerd zijn de ontwikkeling van een e-learning platform voor medewerkers, het organiseren van vorming voor begeleiders en maatschappelijk werkers van de opvangcentra, advocaten en andere geïnteresseerden. De verschillende *tools* en *know-how* die tijdens dit project werden verworven, zullen meegenomen worden bij de verdere ontwikkeling van onderstaande acties.

Doelstelling 1: Vorming en sensibilisering omtrent de LGBTI-thematiek in het domein van asiel en migratie.

[Actie 1] In het kader van het Safe Havens project werd een e-learning platform en een informatiebundel ontwikkeld voor medewerkers, begeleiders en maatschappelijk werkers van de opvangcentra. In 2018 zullen de informatiebundel en de e-learning module van çavaria geëvalueerd worden. Indien de modules geschikt bevonden worden om te verspreiden naar een breed publiek, zullen deze vertaald worden naar het Frans en uitgerold worden in het volledige opvangnetwerk van Fedasil.

[Actie 2] Er worden vormingen georganiseerd omtrent de opvang en begeleiding van LGBTI-personen voor de maatschappelijk werkers en andere medewerkers van het toekomstige aanmeldcentrum, de medewerkers van de Dienst Dispatching, de Regio's en de centra met voorzieningen voor LGBTI die opgenomen werden in het kadaster.

[Actie 3] Het Waalse Gewest en de Vlaamse overheid zullen personen, die uit landen komen waarin de rechten van LGBT-personen niet altijd gerespecteerd worden of kunnen verbeterd worden, informeren over de rechten van LGBT-personen in België. Dit zal voornamelijk gebeuren tijdens de inburgeringslessen in het kader van hun integratietraject.

Overzicht acties Asiel en Migratie		Verantwoordelijke
AM 1. (98)	Evaluatie, vertaling en verspreiding van de e-learningmodule 'Safe Havens'.	Federale Overheid – Asiel en Migratie
AM 2. (99)	Vorming van de betrokken actoren omtrent de begeleiding en opvang van LGBTI-personen.	Federale Overheid – Asiel en Migratie

AM 3. (100)	Informeren van de LGBT-rechten tijdens de inburgeringslessen.	Waalse Gewest, Vlaamse Overheid - Inburgering

Doelstelling 2: Een correcte opvang van LGBTI-personen verzekeren.

[Actie 4] In 2018 wordt een kadaster opgesteld, waarin de opvangcentra die specifieke voorzieningen aanbieden voor de LGBTI-doelgroep in kaart worden gebracht. Het gaat onder meer om centra waar het personeel reeds opleidingen gevolgd heeft, centra waarin of waar in de nabijheid LGBTI-verenigingen actief zijn, waar specifieke activiteiten opgezet zijn etc. Op basis van dit kadaster zullen kwetsbare LGBTI-asielzoekers opgevangen worden in deze centra.

[Actie 5] Een ad-hocwerkgroep is een eerste maal samengekomen op 9 januari 2018 over het thema 'Toewijzingen van LGBTI-personen in de opvang'. De bedoeling is om een structurele werkgroep rond het thema LGBTI te organiseren, die regelmatig zal bijeenkomen rond de opvang en begeleiding van LGBTI-personen.

[Actie 6] Fedasil voert op dit ogenblik een studie uit met betrekking tot de specifieke opvangbehoeften van kwetsbare personen. Deze studie heeft als doel een gedetailleerd beeld op te stellen van de praktijken op het terrein rond de identificatie van kwetsbaarheden en specifieke noden en de mate waarin er, over het algemeen, rekening gehouden wordt met de bijzondere noden van kwetsbare personen binnen het opvangnetwerk. Hierbij wordt eveneens rekening gehouden met de specifieke situatie van LGBTI-personen. De eerste fase van de studie werd reeds afgerond[42]. De tweede fase wordt op dit ogenblik uitgevoerd en bestaat uit interviews van relevante actoren en een inventarisatie van Europese praktijken. Op basis van de resultaten van deze studie zullen aanbevelingen geformuleerd worden voor het verbeteren van de opvangcondities van kwetsbare personen met specifieke opvangbehoeften. De aanbevelingen met betrekking tot LGBTI-personen zullen besproken worden in de LGBTI-werkgroep en zullen op verschillende niveaus in overweging genomen worden: bij de oprichting van het aankomstcentrum (identificatie en specifiek traject), bij de toewijzingen, bij het begeleidingstraject in de centra. De tools die ontwikkeld worden voor de identificatie en de bepaling van het begeleidingstraject zullen rekening houden met de LGBTI-dimensie.

[Actie 7] Fedasil stelt landenfiches op met specifieke informatie over bepaalde herkomstlanden. Deze fiches zijn bestemd voor terreinmedewerkers in het opvangnetwerk van Fedasil. Vanaf 2017 wordt in de landenfiches extra aandacht besteed aan de situatie van LGBTI-personen in de landen van herkomst en wordt een antwoord gegeven op onder meer de volgende vragen: zijn homoseksualiteit, transgenderidentiteit en andere niet-dominante seksuele oriëntaties of genderidentiteit strafbaar in het land van herkomst? Wat is de

juridische en maatschappelijke positie van LGBTI-personen? Is er een effectieve bescherming van de staat voor LGBTI-personen en is deze verschillend in verschillende delen van het land?

Overzicht acties Asiel en Migratie		Verantwoordelijke
AM 4. (101)	Opstelling van een kadaster, waarin de asielcentra met voorzieningen voor LGBTI-personen in kaart worden gebracht.	Federale Overheid – Asiel en Migratie
AM 5. (102)	Oprichting van een structurele werkgroep 'LGBTI' omtrent de opvang en begeleiding van LGBTI-personen.	Federale Overheid – Asiel en Migratie
AM 6. (103)	Bespreking van de aanbevelingen voor LGBTI-personen uit de studie 'Kwetsbare personen met specifieke opvangnoden' in de werkgroep 'LGBTI'. De aanbevelingen zullen in overweging genomen worden op verschillende niveaus.	Federale Overheid – Asiel en Migratie
AM 7. (104)	Aanvullen van de landenfiches met informatie specifiek over de situatie van LGBTI-personen.	Federale Overheid – Asiel en Migratie

4.10 Onderwijs en Jeugd

Onderwijs en jeugdwerking zijn van groot belang om de algemene aanvaarding van LGBTI-personen te stimuleren. Enerzijds omdat LGBTI-jongeren een extra kwetsbare groep vormen en er bij hun leeftijdsgenoten vaak net veel weerstand bestaat. Negatieve ervaringen op jonge leeftijd kunnen een levenslange impact hebben. Anderzijds omdat er aan de toekomst gewerkt wordt door de jeugd te sensibiliseren. Er worden verschillende acties genomen om een open jongerencultuur aan te moedigen. In de verschillende deelstaten werd gedacht aan sensibilisatie en de ontwikkeling van onderwijstools om het LGBTI-thema in de klas bespreekbaar te maken.

Doelstelling 1: Sensibiliseren om te komen tot een algemene aanvaarding van LGBTI-personen.

[Actie 1] In de Duitstalige Gemeenschap wordt een jaarlijkse sensibilisatiecampagne georganiseerd in de middelbare scholen omtrent de LGBTI-thematiek tijdens de lessen seksuele voorlichting. Er worden ook verschillende pedagogische methoden gebruikt met betrekking tot het LGBTI-thema, in samenwerking met verschillende diensten, zoals Prisma, Info Jeune, Sex'Etera etc.

[Actie 2] Er wordt een gids over de transgender-thematiek opgesteld door de Franse Gemeenschap in samenwerking met het IGVM. Deze gids richt zich tot studenten van het niet-verplicht onderwijs, universiteiten en hogescholen en het hoger kunstonderwijs. De verschillende goede praktijken worden opgesomd en er wordt een inventaris gegeven waarin vermeld wordt wat er juridisch toegelaten is en wat niet. De bedoeling van de gids is zoveel mogelijk administratieve valkuilen en obstakels te vermijden.

[Actie 3] De Franse gemeenschap zal, in samenwerking met het holebi-middenveld en professionals uit de jeugdsector, activiteiten en instrumenten ontwikkelen om de diversiteit aan seksuele oriëntaties bij jongeren bespreekbaar te maken.

[Actie 4] De Franse Gemeenschap zal voorzien in het labelen van operatoren in het onderwijsveld op het gebied van seksuele en emotionele opvoeding in de jeugdstructuren (EVRAS Jeunesse). Er zullen algemene labels verdeeld worden en ook thematische labels in verband met het LGBT-thema.

[Actie 5] De Vlaamse Overheid zet zich in voor de verdere competentieontwikkeling inzake genderbewust en holebi- en transgendervriendelijk onderwijs. Een voltijdse detachering en een jaarlijkse subsidiëring vanuit het departement Onderwijs aan çavaria resulteert al enkele jaren in een vormings- en begeleidingsaanbod voor directies, leerkrachten en lerarenopleidingen.

[Actie 6] In het kader van het Vlaamse Jeugdbeleid werd in februari 2018 het 'Masterplan Diversiteit 2018-2020' gelanceerd. Dit plan bevat een brede waaier aan acties en is het resultaat van een gezamenlijk traject van de Vlaamse overheid met de jeugdsector. Doel is om ervoor te zorgen dat het jeugdwerk een weerspiegeling wordt van de superdiverse samenleving en bijdraagt tot sociale cohesie. In het masterplan wordt uitgegaan van een brede definitie van diversiteit. Hierbij is er ook expliciet aandacht voor holebi- en transgender jongeren.

Overzicht acties Onderwijs & Jeugd		Verantwoordelijke
OJ 1. (105)	Sensibilisatiecampagne in de middelbare scholen over de LGBTI-thematiek.	Duitstalige Gemeenschap
OJ 2. (106)	Opstellen van een gids voor transgender studenten.	Franse Gemeenschap
OJ 3. (107)	Uitwerken van activiteiten en instrumenten voor jongeren met betrekking tot de LGB-thematiek.	Franse Gemeenschap
OJ 4. (108)	Toekennen van kwaliteitslabels aan instanties die seksuele opvoeding en relatievorming geven.	Franse Gemeenschap
OJ 5. (109)	Competentieontwikkeling inzake genderbewust en holebi- en transgendervriendelijk onderwijs.	Vlaamse Overheid - Onderwijs
OJ 6. (110)	Masterplan Diversiteit 2018-2020.	Vlaamse Overheid - Jeugd

Doelstelling 2. Stimuleren van projecten en initiatieven voor jongeren.

[Actie 7] De Duitstalige Gemeenschap ondersteunt projecten voor jongeren met een LGBTI-thematiek. Deze aanpak werd vastgelegd in een strategisch plan voor de jeugd dat loopt van 2016 tot 2020. In dit plan wordt de klemtoon onder meer gelegd op het opbouwen van respect voor elkaar en voor zichzelf.

[Actie 8] Het Waalse Gewest zal onderzoeken op welke wijze sociale huisvestingsmaatschappijen en opvangcentra aangemoedigd kunnen worden om speciale aandacht te hebben voor LGBT-jongeren die uit huis werden gezet. Hierbij zal bekeken worden of er kan gezorgd worden voor tijdelijke noodopvang. Dit zal gebeuren in coördinatie met de opvangcentra en de Regenbooghuizen.

Overzicht acties Onderwijs & Jeugd		Verantwoordelijke
OJ 7. (111)	Ondersteunen van projecten voor jongeren, in het kader van het strategisch plan voor de jeugd.	Duitstalige Gemeenschap
OJ 8. (112)	Aanmoedigen van sociale huisvestings-maatschappijen en opvangcentra om speciale aandacht te hebben voor de noden van LGBT-jongeren.	Waalse Gewest

4.11 Media

Doelstelling 1: Sensibiliseren om te komen tot een algemene aanvaarding van LGBTI-personen.

[Actie 1] Er wordt een genuanceerde beeldvorming gerealiseerd door de vernieuwing en actualisering van de expertendatabank voor journalisten door Gelijke Kansen Vlaanderen. Deze geüpdatete databank wordt gelanceerd medio 2018.

Overzicht acties Media		Verantwoordelijke
M 1. (113)	Aandacht voor beeldvorming van gelijkekansen-doelgroepen bij mediamakers.	Vlaamse Overheid – Gelijke kansen

4.12 Sport

Doelstelling 1: Overleg met en ondersteuning bieden aan organisaties en netwerken voor LGBTI-personen.

[Actie 1] Binnen het Vlaamse sportbeleid wordt ingezet op het bewerkstelligen van een holebi- en transgendervriendelijk klimaat. In samenwerking met KliQ vzw en 'Dynamo Project' van de Vlaamse Sportfederatie vzw onderzoekt de Vlaamse overheid hoe heteronormativiteit in de sportsector best wordt aangepakt. Dit zal leiden tot initiatieven in het kader van de werking 'open sportclub'.

Overzicht acties Sport		Verantwoordelijke
SP 1. (114)	Heteronormativiteit wordt aangepakt in het kader van de werking 'open sportclub'.	Vlaamse Overheid – Sport

Doelstelling 2: Opvolging van de nieuwe Transgenderwet.

[Actie 2] De Vlaamse Overheid lanceerde in 2016 de publicatie 'Transgender in de sport: Een informerende en richtinggevende brochure voor sportaanbieders en transgender sporters '. Naar aanleiding van de nieuwe Transgenderwet, waarbij men zonder medische ingrepen van geslachtsregistratie kan veranderen, zal de brochure worden aangepast.

Overzicht acties Sport		Verantwoordelijke
SP 2. (115)	De brochure 'Transgender in de sport' wordt aangepast aan de nieuwe Transgenderwet.	Vlaamse Overheid - Sport

OVERZICHT DOELSTELLINGEN EN ACTIES

	Overzicht Doelstellingen	Beleidsdomein
1.	Opstelling en uitvoering van toekomstige actieplannen verzekeren.	Gelijke kansen
2.	Het nemen van wetgevende initiatieven of bestaande wetgeving verbeteren.	Gelijke kansen Justitie
3.	Opvolging van de nieuwe Transgenderwet.	Gelijke kansen Sport
4.	Sensibiliseren om te komen tot een algemene aanvaarding van LGBTI-personen.	Gelijke kansen Volksgezondheid, Welzijn en Gezin Onderwijs en Jeugd Media
5.	Het verbeteren van de informatieverstrekking aan personen met een intersekse/DSD conditie.	Gelijke kansen
6.	Lokale meldpunten voor LGBT-personen garanderen.	Gelijke kansen
7.	Gegevensverzameling en onderzoek naar de positie van LGBT-personen.	Gelijke kansen
8.	Overleg met en ondersteuning bieden aan organisaties en netwerken voor LGBTI-personen.	Gelijke kansen Ontwikkelingssamenwerking Volksgezondheid, Welzijn en Gezin Ambtenarenzaken Sport
9.	Het opvolgen of verbeteren van de registratie en opvolging van holebi- en transfobe misdrijven.	Gelijke kansen Justitie
10.	Vorming en sensibilisering van actoren op de werkvloer.	Werk
11.	Vorming en sensibilisering binnen politie.	Veiligheid en Preventie
12.	De hulp en de toegankelijkheid verbeteren voor LGBT-slachtoffers na een haatmisdrijf.	Veiligheid en Preventie
13.	De mensenrechten van LGBTI-personen opnemen in het beleid inzake de Belgische ontwikkelingssamenwerking.	Ontwikkelingssamenwerking
14.	Het verdedigen en promoten van mensenrechten van LGBTI-personen ten aanzien van landen die hun rechten schenden.	Buitenlandse zaken
15.	Het Europees LGBTI-beleid uitvoeren en versterken.	Buitenlandse zaken

16.	Vorming en sensibilisering binnen penitentiaire instellingen.	Justitie
17.	Vorming en sensibilisering binnen parketten en auditoraten.	Justitie
18.	Het verbeteren van de zorg voor LGBT-personen.	Volksgezondheid, Welzijn en Gezin
19.	Vorming en sensibilisering van actoren binnen de overheid.	Ambtenarenzaken
20.	Vorming en sensibilisering omtrent de LGBTI-thematiek in het domein van asiel en migratie.	Asiel en Migratie
21.	Een correcte opvang van LGBTI-personen verzekeren.	Asiel en Migratie
22.	Stimuleren van projecten en initiatieven voor jongeren.	Onderwijs en Jeugd

	Overzicht Acties	**Verantwoordelijke**
GK 1. (1)	Het creëren van een wettelijk kader op federaal niveau voor het Actieplan tegen discriminatie en geweld t.a.v. LGBTI-personen.	Federale Overheid - Gelijke kansen
GK 2. (2)	Wijzigingen van de antidiscriminatiewetgeving.	Federale Overheid - Gelijke kansen
GK 3. (3)	Genderidentiteit en genderexpressie toevoegen als beschermde criteria aan het antidiscriminatiedecreet.	Waalse Gewest
GK 4. (4)	Uitbreiden van het antidiscriminatiedecreet voor een betere bescherming van transgender personen die een transitieproces doormaken en voor getuigen in een discriminatiezaak.	Franse Gemeenschap
GK 5. (5)	Implementeren van een impactanalyse voor wetgevende initiatieven t.a.v. LGBTI-personen.	Brussels Hoofdstedelijk Gewest
GK 6. (6)	Het organiseren van vormingen voor ambtenaren van Brusselse lokale besturen met het oog op de uitvoering van de nieuwe Transgenderwet.	Brussels Hoofdstedelijk Gewest
GK 7. (7)	Sensibiliseringscampagne transgender personen.	Federale Overheid - Gelijke kansen
GK 8. (8)	Het bespreekbaar maken van de LGBT-thematiek bij andere bevolkingsgroepen.	Federale Overheid – Gelijke kansen

GK 9. (9)	Actualiseren en herlanceren van de sensibiliseringscampagne «Et toi t'es casé·e » en de tool « Love is love ».	Waalse Gewest, Franse Gemeenschap
GK 10. (10)	Aanbieden van correcte en genuanceerde informatie over LGBT thema's door de aanmaak, verspreiding en herdruk van brochures.	Vlaamse Overheid – Gelijke kansen
GK 11. (11)	Sensibiliseringscampagnes i.s.m. Unia en het IGVM.	Duitstalige Gemeenschap
GK 12. (12)	Sensibilisering over de LGBTI-thematiek tijdens het evenement 'Bibliothèque vivante'.	Duitstalige Gemeenschap
GK 13. (13)	Regenboogvlaggen aan overheidsgebouwen en regenboogkleuren in de openbare ruimte aanbrengen tijdens IDAHOT.	Federale Overheid – Gelijke kansen, Duitstalige Gemeenschap, Brussels Hoofdstedelijk gewest, Vlaamse Overheid - diversiteitsbeleid
GK 14. (14)	Het lanceren van campagnes omtrent het LGBT-thema in het plan 'intra-francophone de lutte contre les violence conjugales'.	Waalse Gewest
GK 15. (15)	Projectoproep om projecten te steunen die inzetten op het verhogen van gendergelijkheid en acceptatie van seksuele diversiteit bij specifieke gemeenschappen.	Vlaamse overheid – Gelijke Kansen
GK 16. (16)	De oprichting van klankbordgroepen voor personen met een intersekse/DSD-conditie.	Federale Overheid - Gelijke kansen
GK 17. (17)	Het zoeken naar een uniforme terminologie en definitie voor personen met intersekse/DSD.	Federale Overheid - Gelijke kansen
GK 18. (18)	Het opstellen van twee informatiebrochures omtrent intersekse/DSD personen.	Federale Overheid - Gelijke kansen
GK 19. (19)	Het opstellen van een zorgkaart van hulpverleners in de intersekse/DSD thematiek in België.	Federale Overheid - Gelijke kansen
GK 20. (20)	Oprichting centraal informatieplatform m.b.t. intersekse/DSD.	Vlaamse Overheid - Gelijke kansen
GK 21. (21)	Installatie van een lokaal meldpunt voor transfobie.	Duitstalige Gemeenschap
GK 22. (22)	Installatie van een lokaal meldpunt omtrent holebifobie.	Duitstalige Gemeenschap
GK 23. (23)	Uitvoeren van een onderzoek naar seksueel geweld in subgroepen, waaronder LGBT-personen.	Federale Overheid - Gelijke kansen

GK 24. (24)	Het updaten van het onderzoek 'Leven als een transgender in België'.	IGVM
GK 25. (25)	Nieuwe publicatie in verband met het aantal wijzigingen in geslachtsregistraties per jaar.	IGVM
GK 26. (26)	Monitoring van o.a. genderstereotypen en aanvaarding holebiseksualiteit bij bepaalde bevolkingsgroepen van buitenlandse herkomst (SID Survey).	Vlaamse Overheid – Inburgering & Integratie
GK 27. (27)	Onderzoek naar het welbevinden van transgender jongeren (14 – 24j.).	Vlaamse Overheid – Gelijke kansen
GK 28. (28)	Monitoring van houding van de Vlaming t.a.v. gender, seksuele identiteit, en transgender (SCV Survey).	Vlaamse Overheid – Statistiek Vlaanderen
GK 29. (29)	In het kader van gendermainstreaming genderstatistieken m.b.t. LGBTI-personen genereren.	Waalse Gewest
GK 30. (30)	Ondersteunen van LGBTI-verenigingen en –organisaties bij evenementen en/of projecten.	Federale Overheid – Gelijke kansen
GK 31. (31)	De ondersteuning van lokale netwerken en contactpunten die strijden tegen discriminatie van LGBT-personen.	Waalse Gewest
GK 32. (32)	Het verderzetten van de financiële steun voor actoren die strijden tegen discriminatie, en voor de verdediging en opvang van LGBT-personen.	Waalse Gewest
GK 33. (33)	Een betere behandeling van discriminatieklachten dankzij een samenwerkingsprotocol tussen Unia en het IGVM en de Regenbooghuizen.	Waalse Gewest
GK 34. (34)	Ondersteuning van projecten die inzetten op kwetsbare LGBTI-groepen.	Duitstalige gemeenschap
GK 35. (35)	Betrekken lokaal niveau bij LGBTI-beleid via financiering van 5 regenbooghuizen (regionale LGBTI-werking).	Vlaamse Overheid – Gelijke kansen
GK 36. (36)	Structurele financiering LGBT-middenveld.	Vlaamse Overheid – Gelijke kansen, Jeugd, Cultuur
GK 37. (37)	Ondersteuning van lokale overheden bij de opmaak van een lokaal gelijkekansen-beleid.	Vlaamse Overheid – Gelijke kansen
GK 38. (38)	Oprichting van een nationaal contactpunt haatmisdrijven.	Federale Overheid – Gelijke kansen

We 1. (39)	Vorming bieden aan de arbeidsinspecteurs m.b.t. discriminatie op grond van seksuele oriëntatie, genderexpressie en genderidentiteit.	Federale Overheid – Werk
We 2. (40)	Opstellen van charters in de sociale sectoren, waarin de aanpak van discriminatie en geweld t.a.v. LGBTI-personen wordt vermeld.	Federale Overheid – Werk
We 3. (41)	Ondertekening charter door enkele *Captains of Industry* en de Minister van werk.	Federale Overheid – Werk
We 4. (42)	Sensibilisering arbeidsinspectie omtrent holebifobe en transfobe discriminatie.	Waalse Gewest
We 5. (43)	Update en actieve verspreiding van de 'Gids ter begeleiding van transgenders op het werk'.	IGVM, Brussels Hoofdstedelijk Gewest
We 6. (44)	Aanmoedigen van de bevoegde actoren om sensibiliseringsacties op te zetten omtrent de LGBT-thematiek.	Waalse Gewest
We 7. (45)	Een begeleidingsaanbod op basis van de toolbox 'De inclusieve organisatiecultuur' beschikbaar stellen.	Vlaamse overheid – ESF / Werk
We 8. (46)	Aanmaak van een methodiek gericht op het toeleidingstraject en de eerste integratiefase op de werkvloer van holebi's en transgender personen.	Vlaamse overheid – ESF / Werk
VP 1. (47)	Aandacht voor de LGBT-thematiek in de opleidingen voor politiemensen.	Federale Overheid – Binnenlandse zaken
VP 2. (48)	Het volgen van diversiteitsopleidingen stimuleren en beter bekend maken.	Federale Overheid – Binnenlandse zaken
VP 3. (49)	De LGBT-thematiek kenbaar maken binnen de politie door middel van affiches, de website en via de nieuwsbrieven.	Federale Overheid – Binnenlandse zaken
VP 4. (50)	Opvolgen van referentieambtenaren overeenkomstig de COL 13/2013.	Federale overheid – Binnenlandse zaken
VP 5. (51)	Een gewestelijke coördinatiegroep oprichten binnen de politie van Brussel.	Brussels Hoofdstedelijk Gewest
VP 6. (52)	Het oprichten van een meldpunt 'Homo-en transfobie' bij de lokale politie.	Brussels Hoofdstedelijk Gewest
VP 7. (53)	Het realiseren van een crime survey.	Brussels Hoofdstedelijk Gewest

VP 8. (54)	Campagnes om de aangifte en meldingsbereidheid van haatmisdrijven te verhogen.	Brussels Hoofdstedelijk Gewest
VP 9. (55)	De hulp aan LGBTI-slachtoffers na een haatmisdrijf verzekeren.	Duitstalige Gemeenschap
VP 10. (56)	De hulp aan LGBTI-slachtoffers na een haatmisdrijf verzekeren.	Duitstalige Gemeenschap
OS 1. (57)	Bewustmakings- en opleidingsmomenten organiseren m.b.t. de rechten van LGBTI-personen voor de actoren van de Belgische ontwikkelingssamenwerking.	Federale Overheid - Ontwikkelingssamenwerking
OS 2. (58)	In overleg met andere Technische en Financiële Partners in de partnerlanden voorstellen formuleren ten gunste van LGBTI-personen.	Federale Overheid - Ontwikkelingssamenwerking
OS 3. (59)	Bij bezoek aan partnerlanden een ontmoeting met een LGBTI-organisatie inplannen.	Federale Overheid - Ontwikkelingssamenwerking
OS 4. (60)	Het systematisch integreren van LGBTI-topics in allerhande communicaties.	Federale Overheid – Ontwikkelingssamenwerking
OS 5. (61)	Deelname aan internationale evenementen over de LGBTI-thematiek.	Federale Overheid - Ontwikkelingssamenwerking
BZ 1. (62)	Het formuleren van aanbevelingen voor bepaalde landen m.b.t. de rechten van LGBTI-personen.	Federale Overheid - Buitenlandse Zaken
BZ 2. (63)	Het actief mobiliseren van de Belgische diplomatie rond de mensenrechten van LGBTI-personen.	Federale Overheid - Buitenlandse Zaken
BZ 3. (64)	Het opnemen van de rechten van LGBTI-personen tijdens bilaterale gesprekken.	Federale Overheid - Buitenlandse Zaken
BZ 4. (65)	Actieve deelname aan internationale initiatieven ter bevordering en bescherming van de mensenrechten van LGBTI-personen.	Federale Overheid - Buitenlandse Zaken
BZ 5. (66)	Het ondersteunen van de '7th European Transgender Council' van 28 juni tot 1 juli in Antwerpen.	Vlaamse Overheid – Buitenlandse zaken
BZ 6. (67)	De uitvoering van de 'EU-richtlijnen ter bevordering en bescherming van de uitoefening van alle mensenrechten door LGBTI-personen' verzekeren.	Federale Overheid - Buitenlandse Zaken

BZ 7. (68)	Het verder verspreiden en promoten van de *Renewed Call for a comprehensive policy approach at European Union level and across the European Union member states on LGBTI issues.*	Federale Overheid – Gelijke kansen
Ju 1. (69)	Onderzoek naar het correctionaliseren van drukpersmisdrijven o.b.v. seksuele geaardheid, geslachtsverandering, genderidentiteit en genderexpressie.	Federale Overheid - Justitie
Ju 2. (70)	De discriminerende drijfveer van geslachtsverandering, genderidentiteit en genderexpressie in het strafwetboek opnemen als verzwarende omstandigheid of verzwarend bestanddeel.	Federale Overheid - Justitie
Ju 3. (71)	De introductie van een nieuwe applicatie voor de registratie van haatmisdrijven, waaronder homofobe en transfobe haatmisdrijven.	Federale Overheid - Justitie
Ju 4. (72)	Onderzoek naar de reden van de hoge seponeringsgraad van haatmisdrijven.	Federale Overheid - Justitie
Ju 5. (73)	Opvolging van de referentiemagistraten bij parketten alsook een oplijsting van deze personen.	Federale Overheid - Justitie
Ju 6. (74)	Advies inwinnen omtrent het opstellen van specifieke richtvragen om de discriminerende drijfveer van een misdrijf na te gaan.	Federale Overheid - Justitie
Ju 7. (75)	Sensibilisering en informatieverspreiding in gevangeniswezen omtrent LGBT-personen.	Federale Overheid - Justitie
Ju 8. (76)	Uitbreiding fiche fouillering transgenders naar personeel penitentiaire instellingen.	Federale Overheid - Justitie
Ju 9. (77)	Verderzetting van gerechtelijke opleidingen in het kader van de COL 13/2013.	Federale Overheid - Justitie
VWG 1. (78)	Terugbetaling voor betere transgenderzorg verzekeren.	Federale Overheid – Volksgezondheid
VWG 2. (79)	Overleg met verzekeringsmaatschappijen om een structurele oplossing voor transgender personen te vinden.	IGVM
VWG 3. (80)	Structurele evaluatie van de uitsluitingscriteria en -periodes van bloeddonatie door MSM.	Federale Overheid – Volksgezondheid

VWG 4. (81)	Verbetering van de zorg in de ARC en verbetering van de toegang tot PrEP.	Federale Overheid – Volksgezondheid
VWG 5. (82)	Verbeterde suïcidepreventie bij holebi's en transgender personen.	Vlaamse Overheid – Welzijn
WVG 6. (83)	Preventief beleid m.b.t. seksuele gezondheid, met aandacht voor gender en seksuele diversiteit.	Vlaamse Overheid – Welzijn
VWG 7. (84)	Ontwikkelen van een dialoog tussen LGBTI-verenigingen en de organisatie van zorgverstrekkers.	Federale Overheid – Volksgezondheid
VWG 8. (85)	Informeren en sensibiliseren van verantwoordelijken in residentiële ouderenzorg.	Vlaamse overheid – Agentschap Zorg & Gezondheid
VWG 9. (86)	Samenwerkingsakkoorden opstellen om de psychologische begeleiding van LGBT-slachtoffers van haatmisdrijven te verzekeren.	Duitstalige Gemeenschap
VWG 10. (87)	Ondersteuning van partners van transgender personen.	Vlaamse Overheid - Welzijn
VWG 11. (88)	Integreren van de LGBTI-thematiek in de adoptieprocedure.	Duitstalige Gemeenschap
VWG 12. (89)	Sensibiliseren en informeren van de zorgverleners en de medische sector over het transgender-thema.	Waalse Gewest
VWG 13. (90)	Structurele ondersteuning van het Transgender Infopunt.	Vlaamse overheid – Gelijke Kansen
AZ 1. (91)	Analyseren en uitwerken van diversiteitsopleidingen binnen de Federale overheid.	Federale Overheid – Ambtenarenzaken
AZ 2. (92)	Sensibiliseringsacties in het kader van de bevordering van de diversiteit binnen overheidsdiensten.	Waalse Gewest
AZ 3. (93)	De organisatie van een sensibiliseringsdag voor eerste- en tweedelijnsdiensten.	Duitstalige Gemeenschap
AZ 4. (94)	Opstellen van genderneutrale functie-omschrijvingen.	Franse Gemeenschap, Vlaamse Overheid
AZ 5. (95)	Raamovereenkomst voor het verzorgen van vorming en/begeleiding van entiteiten.	Vlaamse Overheid

AZ 6. (96)	Verder uitbouwen van .beproud! binnen de Federale Overheid.	Federale Overheid – Ambtenarenzaken en Gelijke kansen
AZ 7. (97)	Verder bekendmaken van het netwerk .beproud!.	Federale Overheid - Ambtenarenzaken
AM 1. (98)	Evaluatie, vertaling en verspreiding van de e-learningmodule 'Safe Havens'.	Federale Overheid – Asiel en Migratie
AM 2. (99)	Vorming van de betrokken actoren omtrent de begeleiding en opvang van LGBTI-personen.	Federale Overheid – Asiel en Migratie
AM 3. (100)	Informeren van de LGBT-rechten tijdens de inburgeringslessen.	Waalse Gewest, Vlaamse Overheid - Inburgering
AM 4. (101)	Opstelling van een kadaster, waarin de asielcentra met voorzieningen voor LGBTI-personen in kaart worden gebracht.	Federale Overheid – Asiel en Migratie
AM 5. (102)	Oprichting van een structurele werkgroep 'LGBTI' omtrent de opvang en begeleiding van LGBTI-personen.	Federale Overheid – Asiel en Migratie
AM 6. (103)	Bespreking van de aanbevelingen voor LGBTI-personen uit de studie 'Kwetsbare personen met specifieke opvangnoden' in de werkgroep 'LGBTI'. De aanbevelingen zullen in overweging genomen worden op verschillende niveaus.	Federale Overheid – Asiel en Migratie
AM 7. (104)	Aanvullen van de landenfiches met informatie specifiek over de situatie van LGBTI-personen.	Federale Overheid – Asiel en Migratie
OJ 1. (105)	Sensibilisatiecampagne in de middelbare scholen over de LGBTI-thematiek.	Duitstalige Gemeenschap
OJ 2. (106)	Opstellen van een gids voor transgender studenten.	Franse Gemeenschap
OJ 3. (107)	Uitwerken van activiteiten en instrumenten voor jongeren met betrekking tot de LGB-thematiek.	Franse Gemeenschap
OJ 4. (108)	Toekennen van kwaliteitslabels aan instanties die seksuele opvoeding en relatievorming geven.	Franse Gemeenschap
OJ 5. (109)	Competentieontwikkeling inzake genderbewust en holebi- en transgendervriendelijk onderwijs.	Vlaamse Overheid - Onderwijs
OJ 6. (110)	Masterplan Diversiteit 2018-2020.	Vlaamse Overheid - Jeugd
OJ 7. (111)	Ondersteunen van projecten voor jongeren, in het kader van het strategisch plan voor de jeugd.	Duitstalige Gemeenschap

OJ 8. (112)	Aanmoedigen van sociale huisvestings-maatschappijen om speciale aandacht te hebben voor de noden van LGBT-jongeren.	Waalse Gewest
M 1. (113)	Aandacht voor beeldvorming van gelijkekansen-doelgroepen bij mediamakers.	Vlaamse Overheid – Gelijke kansen
SP 1. (114)	Heteronormativiteit wordt aangepakt in het kader van de werking 'open sportclub'.	Vlaamse Overheid – Sport
SP 2. (115)	De brochure 'Transgender in de sport' wordt aangepast aan de nieuwe Transgenderwet.	Vlaamse Overheid - Sport

GEBRUIKTE AFKORTINGEN

ARC: Aids Referentie Centra

DSD: Disorders/Differences of Sex Development

EVRAS: Education à la Vie Relationnelle, Affective et Sexuelle

IDAHOT: Internationale Dag tegen Holebifobie en Transfobie

IGVM: Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen

LGBTI: Lesbisch, Homoseksueel (Gay), Biseksueel, Transgender en Intersekse/DSD[43]

MSM: Mannen die Seks hebben met Mannen

DEFINITIES

Volgende definities komen zoveel mogelijk overeen met de werkdefinities van de Verenigde Naties[44] en/of die van de internrechtelijke wetgever[45].

Genderidentiteit	Verwijst naar het innerlijke gevoel en de persoonlijke beleving van een persoon met betrekking tot mannelijkheid, vrouwelijkheid… gender. Deze kan al dan niet overeenkomen met het geslacht dat werd toegekend bij de geboorte.
Genderexpressie	De veruitwendiging van mannelijkheid, vrouwelijkheid… (kleding, taal, gedrag,…) en de manier waarop ze wordt gezien door anderen.[46]
Intersekse/DSD	Intersekse/DSD personen zijn geboren met een reproductieve of seksuele anatomie en/of chromosomen die niet lijken overeen te komen met de typische biologische noties die men heeft van mannen of vrouwen. Het is een koepelterm voor meerdere biologische variaties die soms niet, soms van bij de geboorte en soms vanaf de puberteit zichtbaar zijn. Aangezien aan kinderen bij geboorte één van de twee juridische geslachten wordt toegewezen, gebeurt het dat intersekse/DSD personen zich soms wel en soms niet identificeren met dat toegewezen geslacht. De afkorting DSD staat voor disorders/differences of sex development. Deze term wordt meestal gebruikt in een medische context. Om respectvol te zijn naar alle visies op deze terminologie, worden in dit actieplan de termen intersekse/DSD samengenomen.[47]
Holebi	Koepelterm voor homo's (mannen die zich fysiek, romantisch en/of emotioneel aangetrokken voelen tot mannen), lesbiennes (vrouwen die zich fysiek, romantisch en/of emotioneel aangetrokken voelen tot vrouwen) en biseksuelen (personen die zich fysiek, romantisch en/of emotioneel aangetrokken voelen tot mannen en vrouwen).
Holebifobie	Directe of indirecte uitingen van discriminatie, afwijzing, uitsluiting en geweld tegen groepen of praktijken op basis van het criterium van de seksuele oriëntatie, waarvan het uiterlijk of gedrag afwijkt van de stereotypen in onze samenleving.
Transfobie	Directe of indirecte uitingen van discriminatie, afwijzing, uitsluiting en geweld tegen groepen of praktijken op basis van het criterium van de genderidentiteit en/of genderexpressie, waarvan het uiterlijk of gedrag

afwijkt van de stereotypen van mannelijkheid of vrouwelijkheid in onze samenleving.

Transgender	Transgender personen hebben een genderidentiteit en/of -expressie die verschilt van het geslacht dat bij de geboorte werd toegewezen, en de verwachtingen die daarrond bestaan.[48] Het is een koepelterm voor verschillende vormen van genderdiversiteit waarbij sommige mensen tijdelijk en andere permanent volgens een bepaalde genderrol leven en waarbij sommigen wel en anderen niet kiezen voor (sommige) medische ingrepen en/of behandelingen om hun lichaam aan te passen.

DANKWOORD

Dit plan is tot stand gekomen dankzij een intense samenwerking tussen de verschillende bevoegde beleidscellen en administraties op alle niveaus. We willen hen graag bedanken voor hun inzet en motivatie om discriminatie en geweld ten aanzien van LGBTI-personen aan te pakken op elk niveau en in elk beleidsdomein. Speciale dank gaat hierbij naar de Cel Gelijke Kansen voor de ondersteuning bij het tot stand komen van dit actieplan. Verder gaat onze dank ook uit naar alle middenveldorganisaties die hun prioriteiten doorstuurden en voor hun medewerking aan de middenveldconsultatie van 27 juni 2016. In het bijzonder gaat onze dank uit naar çavaria die de opstart van het actieplan in gang zette en ons op weg zette. Verder gaat onze dank ook uit naar Arc-en-Ciel Wallonie, Rainbow House Brussels en Transgender Infopunt voor hun opmerkingen op het plan. Tot slot, bedanken wij graag Unia en het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen voor hun expertise, hun opmerkingen en hun niet-aflatend enthousiasme om zich elke dag opnieuw in te zetten voor de rechten van LGBTI-personen.

Bedankt!

EINDNOTEN

[1] "Brussels actieplan inzake Seksuele oriëntatie, Genderidentiteit & Genderexpressie 2017-2020", zie: http://equal.brussels/actieplan-seksuele-orientatie-genderidentiteit en het Horizontaal Gelijkekansenbeleidsplan van Vlaanderen http://www.gelijkekansen.be/Portals/GelijkeKansen/OCM/Vlaams-Horizontaal-Gelijkekansenbeleidsplan.pdf.

[2] De ILGA-ranking toont aan in welke landen LGBTI-personen het meest gelijk worden behandeld in Europa: https://rainbow-europe.org/country-ranking.

[3] UNIA, Jaarverslag 2016, https://www.unia.be/nl/publicaties-statistieken/publicaties/jaarverslag-2016-inclusie-onder-druk.

[4] M. HOOGHE, C. MEEUSEN, Homophobia and the Transition to Adulthood: A Three Year Panel Study among Belgian Late Adolescents and Young Adults, 2008-2011, Journal of Youth and Adolescence 2012, nr. 41.

[5] FRA, European Union lesbian, gay, bisexual and transgender survey 2014, http://fra.europa.eu/en/publication/2014/eu-lgbt-survey-european-union-lesbian-gay-bisexual-and-transgender-survey-main.

[6] M. DIERCKX, J. MOTMANS, P. MEIER, « Attitudemeting m.b.t. seksisme, holebifobie en transfobie. Beyond the Box », http://igvm-iefh.belgium.be/sites/default/files/downloads/BB%20Synthese%20NL.pdf.

[7] L. D'HAESE, Geweld tegenover holebi's, Steunpunt Gelijkekansenbeleid, 2014, http://www.gelijkekansen.be/Portals/GelijkeKansen/Onderzoek/Nieuw%20Onderzoek/Geweld-tegenover-Holebis-II-tussentijdsrapport-2014-Lies-dHaese-130514-bvl.pdf.

[8] H. HUYSENTRUYT, De context van homofoob geweld in de publieke ruimte. Een etnografisch onderzoek in het centrum van Brussel, Steunpunt Gelijkekansenbeleid, 2014, http://www.gelijkekansen.be/Portals/GelijkeKansen/Onderzoek/Nieuw%20Onderzoek/De-context-van-homofoob-geweld-in-de-publieke-ruimte-Heleen-Huysentruyt-021014-bvl.pdf.

[9] RUUD KOOPMANS (2015) Religious fundamentalism and hostility against outgroups: A comparison of muslims and christians in western europe, journal of ethnic and migration Studies, 41:1, 33-57, doi: 10.1080/1369183x.2014.935307

[10] G. KEPPENS, J. SIONGERS, B. SPRUYT, F. VAN DROOGHENBORECK (2017) " Religious Quest Orientation and Anti-Gay Sentiment: Nuancing the Relationship Between Religiosity and Negative Attitudes Toward Homosexuality Among Young Muslims and Christians in Flanders", *Journal for the Scientific Study of Religion* (2017) 00(00):1–1

[11] C. CLOSON, J. VAN DER LINDEN, « Rapport de l'enquete sur les discriminations au travail dues à l'orientation sexuelle et les identités de genre », Centre de Recherche en Psychologie du de Travail et de la Consommation, ULB, 2014, https://cavaria.be/sites/default/files/synthese_des_resultats_de_lenquete_sur_les_discriminations_au_travail_-_lgbt.pdf.

[12] European Commission, "Discrimination in the EU in 2015" http://ec.europa.eu/public_opinion/index_en.htm.

[13] STATISTIEK VLAANDEREN, SCV-survey "Sociaal-culturele verschuivingen in Vlaanderen", http://www.statistiekvlaanderen.be/survey-scv-survey

[14] J. MISSIAEN, H. SEYNAEVE, "Onderzoek naar het psychisch welzijn van Vlaamse holebi's en/of transgender personen", Masterproef UGent, Aj. 2015-16, http://www.vlesp.be/pdf/08112016-151044-Masterproef_LGBT_Studie_Jana%20Missiaen%20en%20Heiderike%20Seynaeve.pdf

[15] UNIA, Onderzoeksrapport iVOX, Homofobie in België anno 2016, https://www.unia.be/files/Documenten/Publicaties_docs/Onderzoeksrapport_Unia_-_iVOX.pdf

[16] UNIA, "Acceptatie holebi's: vooruitgang, maar nog niet mainstream", 2017, https://www.unia.be/nl/artikels/acceptatie-holebis-vooruitgang-maar-nog-niet-mainstream.

[17] FWB, ULB – STRIGES, « Etat des lieux de l'adoption tant par des couples, des hommes et des femmes seul-e-s que par des couples gays et lesbiens en fédération Wallonie-Bruxelles », 2016-2017.

[18] STATISTIEK VLAANDEREN, "VRIND 2016 Vlaamse Regionale Indicatoren", https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/vrind-2016-vlaamse-regionale-indicatoren

[19] IGVM, persbericht "Helft meer klachten over genderdiscriminatie in 2016", http://igvm-iefh.belgium.be/sites/default/files/downloads/pb_genderdiscriminatie_30.05.2017.pdf

[20] J. MOTMANS, "Geweldervaringen van transgender personen in België", Steunpunt Gelijkekansenbeleid, 2015, http://www.steunpuntgelijkekansen.be/wp-content/uploads/Geweldervaringen_van_trans_personen_in_Belgie_2015.pdf.

[21] J. MISSIAEN, H. SEYNAEVE, "Onderzoek naar het psychisch welzijn van Vlaamse holebi's en/of transgender personen", Masterproef UGent, Aj. 2015-16, http://www.vlesp.be/pdf/08112016-151044-Masterproef_LGBT_Studie_Jana%20Missiaen%20en%20Heiderike%20Seynaeve.pdf

[22] STATISTIEK VLAANDEREN, SCV-survey "Sociaal-culturele verschuivingen in Vlaanderen", http://www.statistiekvlaanderen.be/survey-scv-survey

[23] STATISTIEK VLAANDEREN, persbericht "SCV-survey meet voor het eerst de houding tegenover transgenders", https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/scv-survey-meet-voor-het-eerst-de-houding-tegenover-transgenders

[24] Wet van 10 mei 2007 betreffende de transseksualiteit, *BS* 11 juli 2007.

[25] IGVM, "Transgender personen in België. Gegevens uit het Rijksregister", 2017 http://igvm-iefh.belgium.be/sites/default/files/trans_cijfers_rijksregister_2017_nl.pdf

[26] European Commission, "Discrimination in the EU in 2015", http://ec.europa.eu/public_opinion/index_en.htm.

[27] STEPSTONE, "Transgenders op de werkvloer", https://www.stepstone.be/wp-content/uploads/stepstone_NL_sml.pdf.

[28] M. DIERCKX, D. MORTELMANS, J. MOTMANS en G. T'SJOEN, 2015, "Gezinnen in transitie. De invloed van een transgender ouder op het algemeen welzijn van het kind." Steunpunt Gelijkekansenbeid, 2015 http://www.steunpuntgelijkekansen.be/wp-content/uploads/GEZINNEN-IN-TRANSITIE-2015-Dierckx-bvl.pdf.

[29] Zie: https://www.uantwerpen.be/popup/kalenderonderdeel.aspx?calitem_id=5678&c=LANDP32&n=220001.

[30] N. CALLENS, J. MOTMANS, C. LONGMAN, "Terminologie en zorg- discours m.b.t. Differences of Sex Development (DSD)/intersekse in België", Onderzoeksrapport in opdracht van het Staatssecretariaat voor Gelijke Kansen, 2016.

[31] COUNCIL OF EUROPE COMMISSIONER FOR HUMAN RIGHTS, "Human Rights and intersex people", https://rm.coe.int/16806da5d4, p. 43.

[32] N. CALLENS, C. LONGMAN, J. MOTMANS, "Intersekse/DSD in Vlaanderen", p. 38.

[33] N. CALLENS, J. MOTMANS, C. LONGMAN, "Terminologie en zorg- discours m.b.t. Differences of Sex Development (DSD)/intersekse in België", Onderzoeksrapport in opdracht van het Staatssecretariaat voor Gelijke Kansen, 2016; N. CALLENS, C. LONGMAN, J. MOTMANS, "Intersekse/DSD in Vlaanderen", p. 38.

[34] IGVM, "Transgender personen in België die een wijziging van de officiële geslachtsvermelding aanvragen – 2017", http://igvm-iefh.belgium.be/sites/default/files/trans_cijfers_rijksregister_2017_nl.pdf

[35] STEPSTONE, "Transgenders op de werkvloer", https://www.stepstone.be/wp-content/uploads/stepstone_NL_sml.pdf.

[36] FRA, European Union lesbian, gay, bisexual and transgender survey 2014, http://fra.europa.eu/en/publication/2014/eu-lgbt-survey-european-union-lesbian-gay-bisexual-and-transgender-survey-main.

[37] C. CLOSON, J. VAN DER LINDEN, « Rapport de l'enquete sur les discriminations au travail dues à l'orientation sexuelle et les identités de genre », Centre de Recherche en Psychologie du de Travail et de la Consommation, ULB, 2014, https://cavaria.be/sites/default/files/synthese_des_resultats_de_lenquete_sur_les_discriminations_au_travail_-_lgbt.pdf.

[38] Hierbij willen we benadrukken dat vele Vlaamse beleidsmaatregelen die eerder algemeen gericht zijn, ook beogen bij te dragen aan de arbeidsdeelname van LGBTI-personen. Zo is er bv. de mogelijkheid om financiering aanvragen via de KMO-portefeuille voor de opmaak van diversiteitsplannen of andere HR georiënteerde acties, een campagne rond focus op talent, samenwerkingen met verschillende partners (structureel en/of ESF) om het talentdenken meer ingang te laten vinden.

[39] ONTWIKKELINGSSAMENWERKING, "Gender in de Belgische ontwikkelingssamenwerking", http://diplomatie.belgium.be/sites/default/files/downloads/Gender-in-de-Belgische-Ontwikkelingssamenwerking.pdf .

[40] SCOTTISH TRANSGENDER ALLIANCE, "Transgender experiences in Scotland. Research summary. Key research findings of the Scottish Transgender Alliance survey of transgender people living in Scotland", March 2008.

[41] De missie en de waarden van het '.beproud!'-netwerk worden hier verder uiteengezet: https://fedweb.belgium.be/nl/over_de_organisatie/over_de_federale_overheid/missie_visie_waarden/gelijke_kansen_en_diversiteit/de.

[42] FEDASIL, "Studie kwetsbare personen met specifieke opvangnoden. Synthese van de voornaamste vaststellingen", http://fedasil.be/nl/nieuws/accueil-des-demandeurs-dasile/studie-over-de-noden-van-kwetsbare-personen.

[43] Er werd gekozen voor de afkorting 'LGBTI', omdat deze afkorting ook door Europese Instellingen gebruikt wordt, zoals de Europese Commissie. Ook het onafhankelijke Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten (FRA) en de internationale organisatie ILGA gebruiken de afkorting 'LGBTI'.
In dit Interfederaal Actieplan werden acties opgenomen die betrekking hebben op zowel lesbische, homoseksuele, biseksuele, transgender personen als Intersekse/DSD personen.

[44] UNHCR, "Guidelines on International Protection No. 9: Claims to Refugee Status based on Sexual Orientation and/or Gender Identity within the context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees", 23 October 2012, HCR/GIP/12/01, http://www.refworld.org/docid/50348afc2.html.

[45] Wetsontwerp tot wijziging van de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen met het oog op de uitbreiding ervan naar genderidentiteit en genderexpressie, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 53-3483/1, http://www.dekamer.be/flwb/pdf/53/3483/53K3483001.pdf .

[46] De definities van genderidentiteit en genderexpressie komen uit de parlementaire voorbereidingen van het wetsontwerp tot wijziging van de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen met het oog op de uitbreiding ervan naar genderidentiteit en genderexpressie,
Parl. St. Kamer 2016-2017, nr. 3483/001.

[47] N. CALLENS, J. MOTMANS, C. LONGMAN, "Terminologie en zorg- discours m.b.t. Differences of Sex Development (DSD)/intersekse in België", Onderzoeksrapport in opdracht van het Staatssecretariaat voor Gelijke Kansen, 2016.

[48] IGVM, "Gids ter begeleiding van transgenders op het werk", 2016, http://igvm-iefh.belgium.be/nl/publicaties/gids_ter_begeleiding_van_transgenders_op_het_werk.